A nagymélt. vallás- és közokt. miniszterium 1908. évi augusztus 14-én kelt 79.983. szám alatt elemi népiskolai tankönyvül általánosan engedélyezte.

MAGYAR

ABC ÉS OLVASÓKÖNYV.

IRTA:

VOLOSIN ÁGOSTON

tanitóképző-intézeti igazgató.

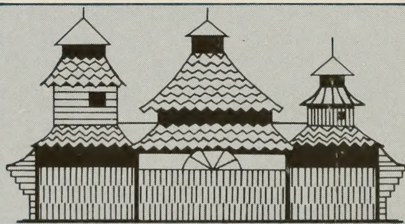
ÁRA 2 KORONA.

UNGVÁR, 1918.

AZ „UNIO KÖNYVNYOMDA RÉSZVÉNYTÁRSASÁG“ KIADÁSA.

A nagymélt. vallás- és közokt. miniszterium 1908. évi augusztus 14-én kelt 79.983. szám alatt elemi népiskolai tankönyvül általánosan engedélyezte.

MAGYAR
ABC ÉS OLVASÓKÖNYV.

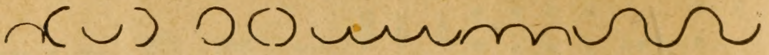
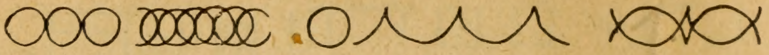

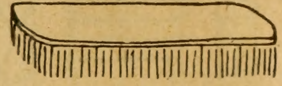
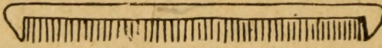
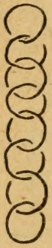
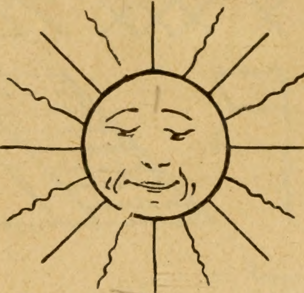
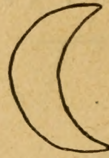
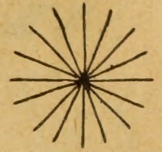
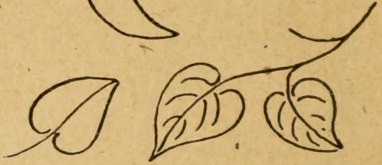
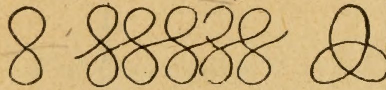
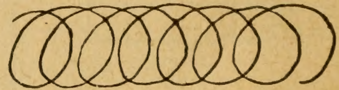
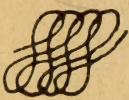
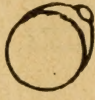
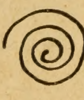
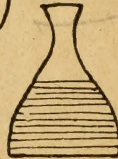
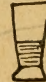
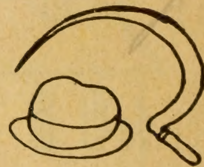
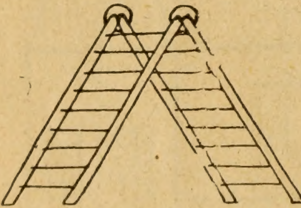
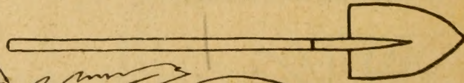
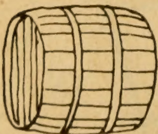
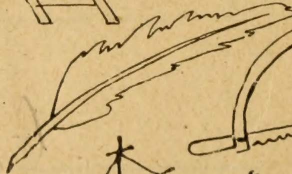
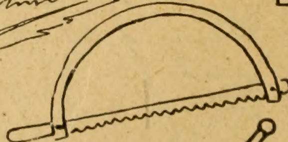
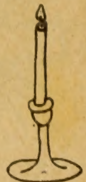
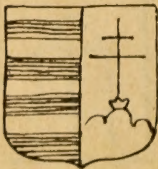
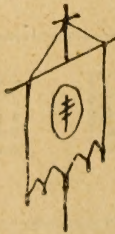
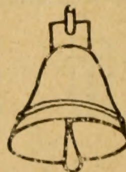
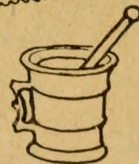
IRTA:
VOLOSIN ÁGOSTON
tanitóképző-intézeti igazgató.

UNGVÁR, 1918.
AZ „UNIO KÖNYVNYOMDA RÉSZVÉNYTÁRSASÁG" KIADÁSA.

A munkácsegyházmegyei népiskolák részére 5117/1907.—VII./8. számu főpásztori intézkedéssel általánosan engedélyezve.

1.

2.

3.

4.

5.

6.

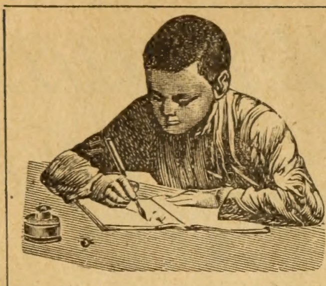
7.

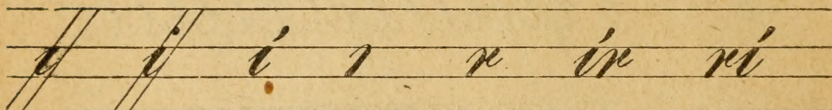
8.

9.

10.

1.

i   r

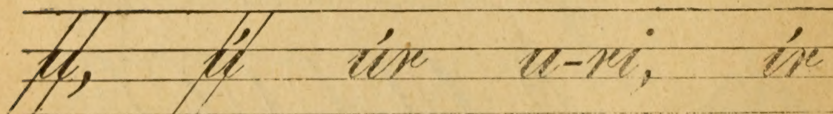
i, í, r

i, í, r, ír, rí

2.

u   ú

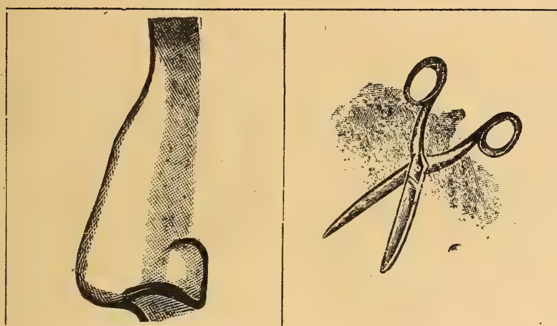
úr

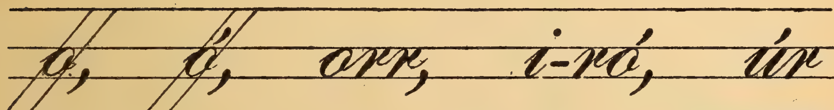
u, ú

u, ú, i, í, r, ír, úr, u-ri

3.

o ó

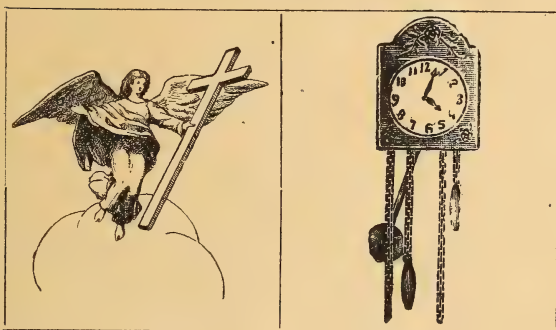
orr

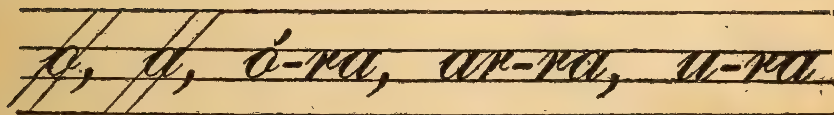
o, ó

o, ó, i-ró, orr, ír, úr, u-ri, ró

4.

a a

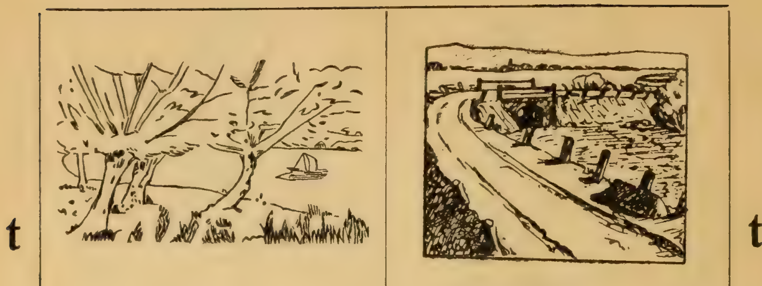
óra

a

a, ar-ra, ó-ra, or-ra, úr, u-ra, u-ri, úr ír.

5.

tó út

t, tó, út, ti, u-ti, út-ra

tu-ró, ró-ta, tor, rút, a-rat,

i-rat, túr, itt, ott, itt a tu-ró.

t

t, tó, út, ta-ta, ot-tó, ti, itt, ott, túr, rút, u-ti, úr, u-ri, ír, i-ró, a-rat, a-ra-tó, tart, ot-tó ír, a ta-ta úr.

úr,	*út*
urat	*ut-. . .*

ór†
t†ró

r-o-r
r-i-ó

6.

pata

pipa

p, pa-ta, pi-pa, por, pór

a-pa, i-pa, pa-ri-pa, pa-pír,

pap, úr, u-ri, út, u-ti, por,

u-ti por, a pap [illegible] pa-pír-ra, a-pa a-rat.

p

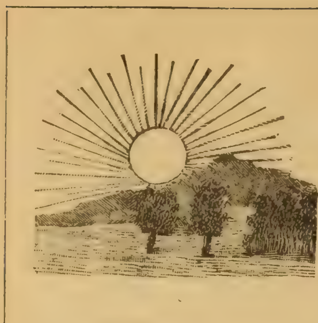
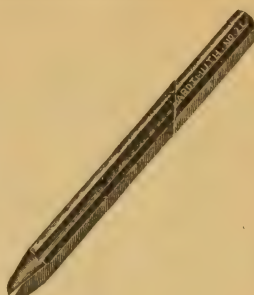
p, pa-pa, a-pa, pap, pi-pa, pa-ri-pa, pa-ta, por, part, pír, por-ta, u-ri pa-ri-pa, u-ri por-ta, a por ap-ró, trap-trap a pa-ri-pa.

úr	*út*	*pap*	*part*
u-ri	*ut-.*	*pa-. .*	*par-. .*

pa†ri†a
pa†a

i-p-a-p
-a-p-t-a

7.

n   n

nap irón

n, na, nap, i-rón, ni-ni

ir-ni, un-ni, tin-ta, ón, ta-nu,

a ta-ni-tó ur ta-nít, tó-ni ír,

an-na a-rat, apa int, ni ott a nap!

n

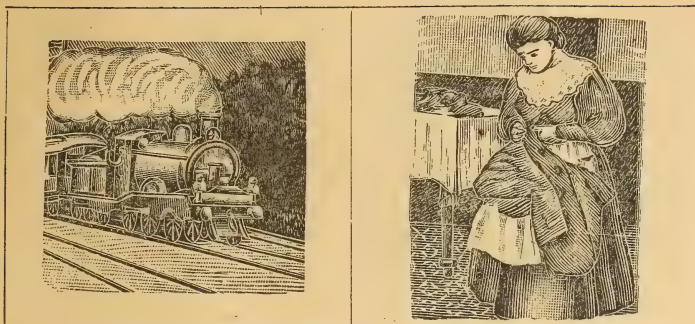
n, na, no, nap, irón, an-na, ró-na, nó-ta, ti-nó, tor-na, pont, ón, put-ton, in-ni, ír-ni, túr-ni, a-rat-ni, ta-ní-ta-ni, un-ni, ta-nít, ar-at, int, ront, pat-tan, top-pan, itt, ott, ot-tan.

a ta-ní-tó úr ta-nít. an-na a par-ton a-rat. ni ott a pa-ri-pa!

ír	*túr*	*arat*	*pat-tan*	*top-pan*
ír-ni	*túr-. .*	*a-rat-. .*	*pat-tan-. .*	*top-pan-. .*

an†a p-a-n
ta†ító r-i-nó

8.

v v

vonat varr

v, vo-nat, varr, vo-nó,

vi-vó, rí-vó, i-vó, pit-var, von,

pat-var, ro-var, vi-rít, ot-tó vív,

an-na varr, an-tó-ni-a ír, itt van a pa-pir.

v

v, van, von, vo-nat, ro-vat, vo-nó, ro-var, vi-rít, vi-rí-tott, varr, varrt, vív, ví-vott.

itt van a tínta. ott van a pa-pir. a ta-ní-tó úr vív. an-na a vo-na-ton van.

varr	*túr*	*ír*
varrt	*túrt*	*írt*

vo†ó
†arr

a-o-v-n-t
a-o-r-v-r

9.

l   l

ló olló

l, ló, ol-ló, lap, pa-la

talp, lo-pó, toll, vo-nal, vil-la,

nap-pal, túl, a-latt, ta-núl, olt,

vo-nat, a ta-nu-ló ta-núl, itt volt an-tal.

l

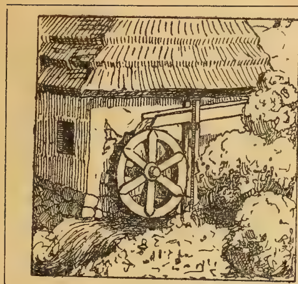
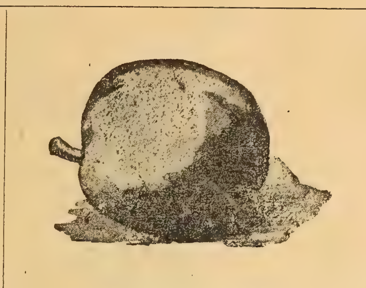
ló, olló, ol-tó, pal-ló, tap-ló, i-tal, il-lat, lant, vil-la, la-pú, i-rul—pi-rul, vol-na, ta-nul, la-púl, al-tat, i-tat, van, volt.

itt van a toll. ott volt a tín-ta. a ta-ní-tó úr lo-va pa-ri-pa. an-na pi-rúl. pa-li ló-ra pat-tant.

ló	*lo-pó*	*tap-ló*	*ol-ló*
ló-val	*lopó. . .*	*tap-ló. . .*	*ol-ló. . .*

tanu†ó l-o-ó-l
tap†ó o-l-ó-p

10.

m   m

malom alma

m, ma, ma-lom, al-ma

i-ma, ma-ma, ma-ri, ir-ma

ó-lom, tor-ma, li-li-om, im, ma,

mi van ott? mi van itt? ott van a tin-ta.

m

m, mi, ma, ma-ma, ma-lom, al-ma, rom, lom, ó-lom, pa-mút.

ir-ma ír. a ta-ní-tó úr ta-nít. a ta-nu-ló ta-nul. ma-ri ta-nul ír-ni. a li-liom vi-rít. mit tart ma-ma? ma-ma pa-mu-tot tart.

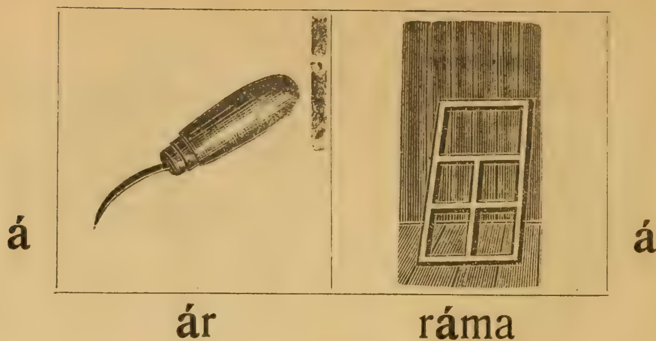
toll	talp	ol ló	orr	vo-nó	lo-pó
tol-lam	tal-. . .	ol-lóm	orr-. . .	vo-. . .	lo-. . .

mi?	*toll,*	*ol-ló*	*vo-nó*	*lo-pó*
mit?	*tol-lat,*	*oll-. . .*	*vo-. . .*	*lo-. . .*

al†a
to†ma

o-a-m-l-m
o-r-m

11.

á á

ár ráma

á, ár, rá-ma, mol-nár

mál-na, pá-va, ál-lat, la-pát,
tál, lám-pa, á-lom, ár-va, át
áll, pa-li rám vár, ma-ri al-mát á-rul.

á

á, ár, ám, már, rá, át, pá-va, vár, tál, lát, tá-vol, lár-ma, á-lom, rá-ma, lám-pa, vil-lám, ár-pa, pár-na

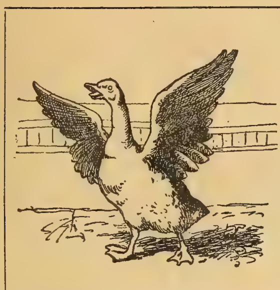
a ló ál-lat. a mál-na vi-rít. a vil-la a tál a-latt van. ma-ri ár-va. mit ta-lált má-li? má-li pa-mu-tot ta-lált.

mi?	*rá-ma,*	*pá-va,*	*lám-pa,*	*pár-na*
mit?	*rá-mát,*	*pá-. . .*	*lám-. . .*	*pár-. . .*

m†lna
pár†a

á-r-a-m
m-a-l-p-á

12.

g   g

gunár virág

g, ág, a gu-nár gá-gog

vi-rág, a-gár, vi-lág, i-ga, ing,

gát, ga-rat, vág, vi-lá-gít, tág,

a nap vi-lá-gít, a vi-rág vi-rít, a ló ug-rál.

g

g, ág, gu-nár, vi-rág, mag, lúg, gát, ta-li-ga, láng, ing, tág, u-gat, ug-rál, lóg, rág.

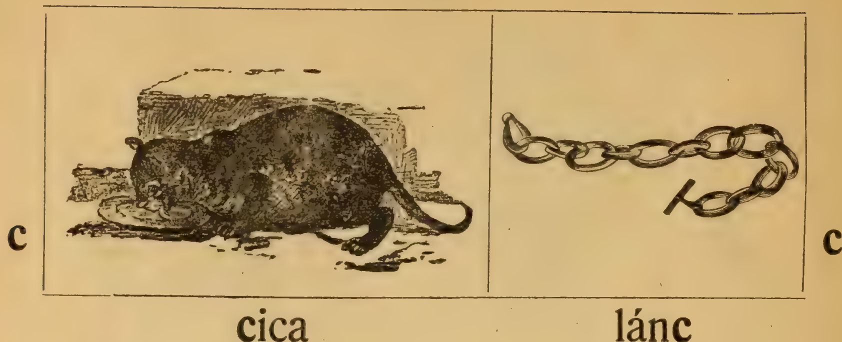
pa-li al-mát rág. a ló ug-rál. a pal-ló i-nog. a ta-li-ga gu-rul. a tu-li-pán vi-rág.

mi?	*vi-rág,*	*vi-lág*	*láng*	*lúg*
mit?	*vi-rá-got*	*vi-lá-. . .*	*lán-. . .*	*lu-. . .*

vil†g
lá†g

á-u-g-n-r
r-g-a-á

13.

c c

cica lánc

c, ci-ca, lánc, uc-cu, cím

ci-pó, ló-ca, ut-ca, pi-ac, ru-ca,
pi-ó-ca, cin-cog, a ci-ca ug-rál,
a pi-ó-ca ál-lat, a lánc a ló-ca a-latt van.

c

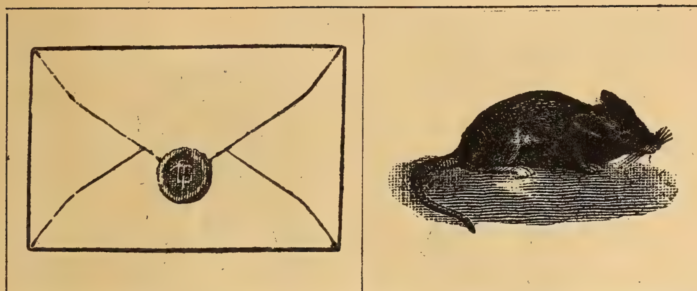
c, ci-ca, lánc, ránc, ut-ca, ru-ca, arc, polc,
pi-ó-ca, cit-rom, tánc, pál-ca, va-cog, úri cím.

an-na la-ci-val tán-col. ma-ri pi-ó-cát á-rul a pi-a-con. mi van a pol-con? a pol-con ci-pó van. uc-cu vi-ca tán-col-ni!

pi-rúl	*á-rúl*	*ug-rál*	*ta-lál*
pi-rúlt	*á-. . . .*	*ug-. . . ,*	*ta-. . . .*

pia† i-c-a-c
pál†a á-l-c-n

14.

e e

levél egér

e, é, le-vél, e-gér, vér

tél, léc, rét, mé-ter, temp-lom,

e-per, én, te, mi, ti, i-gen, nem,

a nap me-le-git, pé-ter ep-ret e-vett.

e, é

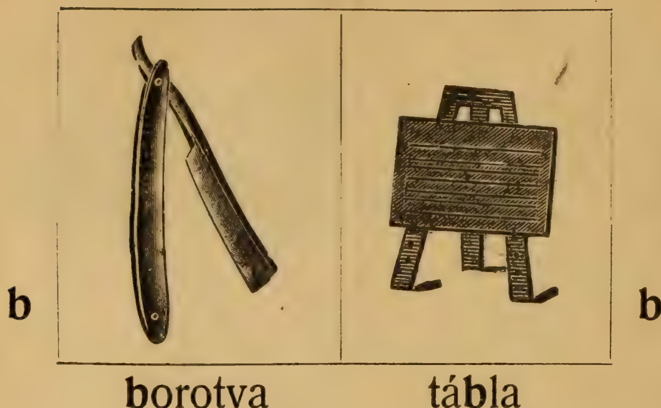
e, é, én, te, év, vén, te-rem, ve-rem, tél, rét, léc, rév, ég, ger-le, ger-li-ce, mé-ter, li-ter, lét-ra, tég-la, é-let, nép, ré-pa, pin-ce, lép-ni, él-ni, mér-ni, ég-ni, men-ni.

i-rén el-ment a rét-re. ma me-leg van. teg-nap nem volt me-leg. a nap le-ment. ne-vem: pé-ter. e ré-ten meg-te-rem a len meg a ré-pa. a le-ve-len cím van.

mi?	*mé-ter*	*li-ter*	*léc*	*lép*
mivel?	*mé-ter-rel*	*li-ter-. . .*	*léc-. . .*	*lép-. . .*

lev†l g-e-é-r
mét†r é-l-c
té†la e-i-l-t-r

15.

b b

borotva tábla

b, bo-rot-va, táb-la, láb

báb, bab, eb, ba-rom, gom-ba,

li-ba, ve-réb, gomb, be-men-ni,

a bo-rot-va vág, gá-bor bá-tor em-ber.

b

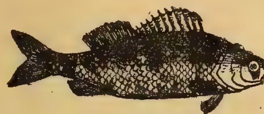
b, be, bot, bo-rot-va, láb, bal-láb, táb-la, pa-la-táb-la, ba-rát, em-ber, ga-lamb, bu-tor, bolt, bim-bó, lo-bog, bal-ga.

a bor i-tal. a ta-ní-tó úr a táb-lá-ra ír. a li-ba a ré-ten le-gel. a gom-ba é-tel. a bi-ró úr ga-bo-nát vett a pi-a-con.

mi?	*bor*	*bolt*	*láb*	*báb*
miben?	*bor-ban*	*bolt- . . .*	*láb-. . .*	*báb-. . .*

táb†a — á-l-b
em†er — t-o-b-l
†utor — a-i-l-b

16.

h   h

hal méh

h, hal, méh, hó, hit, hír

hí-ba, ru-ha, po-hár, te-hén,

te-her, hul-lám, hol? hol-nap,

a hal a tó-ban él, a te-hén a ré-ten le-gel.

h

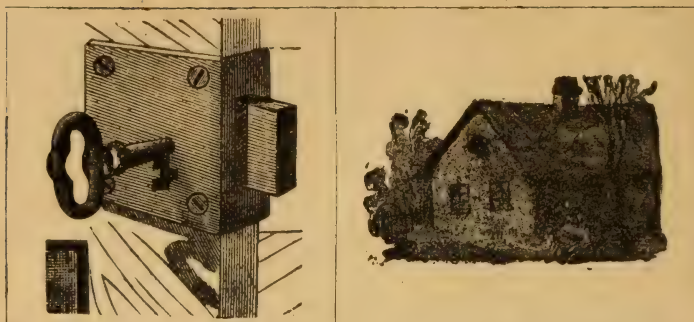
h, ha, hám, hal, ha-lom, hó, hol-ló, ha-lál, ha-lott, hát, hon, harc, ha-tár, har-mat, ho-vá? hon-nan? pu-ha, le-hel, le-het, hall, hull.

a hét-ben hét nap van. an-ti a há-ló-ban hat halat ta-lált. a ha-lott nem lát, nem hall. mi hír van otthon? ott-hon már há-rom hét ó-ta tél van. hull a hó, né-ha vi-har van.

hol? *a tó-ban, a hó-ban, a ha-mu-ban, a ru-há-ban*
hová? *a tó-ba, a hó-. ., a ha-mu-. ., a ru-há-. .*

ru†a a-h-l
teh†n é-m-h
ha† u-r-h-a

17.

z z

zár ház

z, zár, ház, há-zi ál-lat

víz, zú-za, bú-za, zab, máz, tűz,

zuz-ma-ra, borz, zene, zu-han,

a hal a víz-ben él, a vi-rág il-la-toz.

z

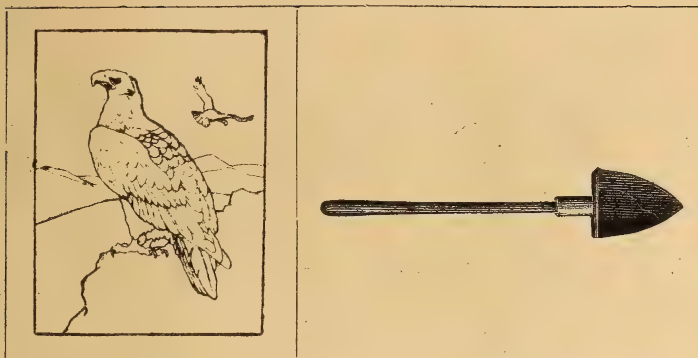
z, ez, az, zár, ház, méz, réz, réz-zár, zab, ha-za, vi-téz, pa-zar-ló, za-bo-la, ne-héz, i-gaz, néz, evez, ha-vaz, ráz, má-zol, há-zi ál-lat.

a ló ter-het húz. gé-za a tó vi-zén e-vez. a ma-lom zúg. az én há-za-mon réz-zár van. az a-ra-tó bú-zát a-rat. a vi-téz a ha-zá-ért har-col. a pa-zar-ló-tól ha-mar el-gu-rúl a pénz.

mi?	*ház*	*ha-lom*	*ha-tár*	*táb-la*
mihez?	*ház-hoz,*	*ha-lom-. . .*	*ha-tár . . .*	*táb-lá-. . .*

bu†a — á-h-z
za† — a-a-h-z
†abola — é-r-z

18.

s s

sas áső

s, sas, ásó, sár, vas, som

hárs, must, has, or-vos, vá-ros,

le-ves, hús, vas-út, va-sár-nap,

sa-mu me-sét ol-vas, a sas tol-las ál-lat.

s

s, és, sas, só, á-só, os-tor, sá-tor, me-se, rest, bor-só, ú-tas, mes-ter, test, test-vér, pos-ta, ó-rás, las-sú, se-bes, vi-lá-gos, sem-mi, most.

sá-ra mos és va-sal. a hárs-vi-rág il-la-tos. a som ve-res. az út po-ros. az á-só é-les. a hen-tes húst á-rul. meg-ta-nít a pi-ac vá-sá-rol-ni. ta-más nap-pal ol-vas, es-te má-sol. a tó vi-ze hul-lá-mos. a tú-rós ré-tes íz-le-tes.

sár	*toll*	*sá-tor*	*út*	*vá-sár*
sá-ros	*tol-. . .*	*sá-to-. . .*	*ú-. . .*	*vá-sá-. . .*

bor†ó — o-s-o-t-r
mes†er — s-á-ó
hár† — s-r-ó-á

19.

k k

kakas eke

k, ka-kas, e-ke, rák, kés

kéz, sap-ka, is-ko-la, ka-pu,

ab-lak, ka-ma-ra, la-kat, kép,

a kés é-les, a ró-ka ve-res, a vak ké-re-get.

k

k, ki? ka-kas, e-ke, ró-ka, rák, ka-zal, la-ka-tos, ka-ri-ka, ka-lap, to-rok, pat-kó, lep-ke, pók.

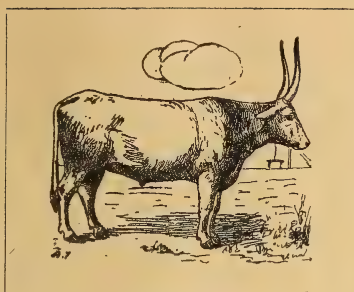
a kút-ban víz van. a ka-kas reg-gel ku-ko-ré-kol. a ró-ka vonít. a hol-ló ká-rog. sok-nak sok kell. u-runk ir-gal-mazz! a pá-lin-ka mér-ges i-tal.

mi van a kis kor-só-ban? víz. ki hozta? kál-mán. hon-nan hoz-ta? a kis kút-ról. hol van a kis kút? a ka-pu mel-lett.

mi?	*ka-kas*	*ka-lap*	*rák*	*pók*
mik?	*ka-ka-sok,*	*ka-la-. . .*	*rá-. . .*	*pó-. . .*

ka†as k-e-e
ró†a á-r-k
ka†ona a-k-p-u

20.

ö   ő

ökör   őz

ö, ő, ö-kör, őz, öv, sep-rő

kö-tél, kő, kő-mű-ves, e-ső, több,

öt, lő, köt, gör-be, sö-tét, köl-tő,

er-nő öt ő-zet lőtt, e-ső u-tán sá-ros az út.

ö, ő

ö, ő, ők, kő, kör, őz, bőr, őr, tőr, tö-vis, ős, hős, me-zőn, én, te, ő, mi, ti, ők, bő, e-rős, tör, kö-zött.

a vé-ső é-les. a ló kör-mét pa-tá-nak ne-ve-zik. nő-vé-rem ön-tö-zi a vi-rá-got. a ka-ma-ra sö-tét. a rá-gal-ma-zó útá-la-tos az em-be-rek előtt. ket-tő meg há-rom az öt.

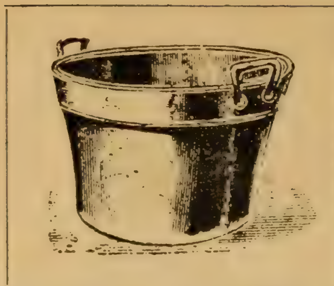
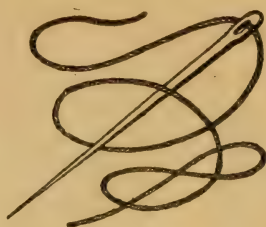
mit á-rul ö-reg? kör-tét, mit kér ket-tő-ért? öt pénzt. itt van há-rom, töb-bet nem ér. itt van hát ni!

ki?	*őr,*	*nő,*	*vő,*	*er-nő,*
kinek?	*őr-nek*	*nő-. . .*	*vő-. . .*	*er-nő-. . .*

ö†ör
mez†
sep†ő

ö-k-r
é-ö-k-t-l
ő-b-r

21.

ü   ű

üst tű

ü, ű, üst, tű, mű, ü-röm,

ün-nep, hű, ü-res, üt-ni, ül-ni,

re-pül-ni, a sült hús íz-le-tes,

az üst réz-ből van, a nap nap-pal süt.

ü, ű

ü, ű, üt, tű, üst, bű-nös, tü-kör, é-pü-let,
tűz, tűr-ni, kür-töl-ni, sül-ni, he-vül-ni.

az ó-ra ö-töt ü-tött. ez a lo-pó ü-veg-ből van. bü-ne-ink-ért meg-bün-tet min-ket is-ten.

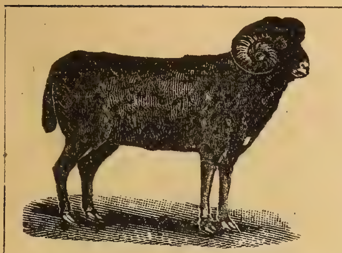
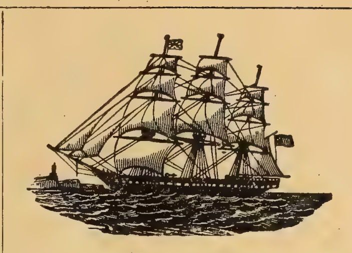
ma ün-nep van. ma nem az is-ko-lá-ba, ha-nem a temp-lom-ba kell men-nünk. a temp-lom is-ten há-za, a temp-lom-ban sok kép van. én a ta-ní-tó úr mel-lett ál-lok. a temp-lom-ban é-ne-ke-lünk.

én ü-lök, tü-rök, ü-tök, re-pü-lök,
ő ül . . . ? . . . ? . . . ?

t†kör
ün†ep
†veg

s-ü-t
g-v-ü-e
t-e-b-ű

22.

j   j

juh hajó

j, juh, ha-jó, tej, vaj, sajt

to-jás, aj-tó, jég, raj, tol-vaj, jön,

jó, ma-jom, a ha-jó ví-zen jár,

az éj sö-tét, haj-na-li óra ve-zet a jó-ra,

já-nos és je-nő jó test-vé-rek, a sajt jó-izü.

j

j, ej, jó, juh, ha-jó, ujj, haj, háj, baj, máj, haj-nal, bor-jú, já-rom, boj-tár, vaj, o-laj.

a já-cint ko-rán vi-rít. a vá-ros za-jos. tár-sa á-rul-ja el az em-bert. ki-ki a ma-ga há-za e-lőtt se-per-jen. ez jobb ke-zem, ez meg a bal ke-zem, a két ke-ze-men tiz uj-jam van. a tol-vaj éj-jel jár.

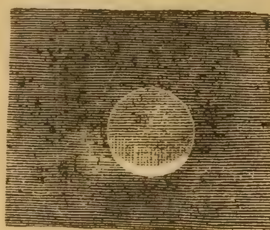
jó reg-gelt! jó na-pot! jó es-tét! jó éjt! jer be! menj ki! állj fel! ülj le!

én él-jek, jár-jak, ta-nul-jak, se-per-jek,
te élj jár . ta-. . . . se-. . . .

ru-ha pár-na sap-ka ka-pa ku-pa
ru-há-ja, pár-ná-. . sapká-. . ka-pá-. . ku-pá-. . .

ha†ó j-o-b-r-u
ju† j-a-v-r-u

23.

d   d

dob hold

d, de, dob, hold, híd, dió

a-dó, i-dő, lúd, bun-da, tü-dő,

pél-da, é-des, ned-ves, ren-des,

a dob pe-reg, a ma-dár da-lol, a méz é-des,

a bun-da té-li ru-ha, a med-ve vad ál-lat.

d

d, ad, dob, hold, dér, nád, ve-der, hor-dó, bod-nár, ud-var, lá-da, domb, er-dő, rúd, rend, had, e-le-del, e-béd, nad-rág, ge-ren-da, he-ge-dű, pad, pad-ló, mind, zöld, rö-vid, drá-ga, ha-sad, vi-dúl, dö-rög.

a da-ru ván-dor ma-dár. a mi ha-lad, el nem ma-rad. min-den é-des-nek meg van va-la-mi ke-se-rű-je. e-ső

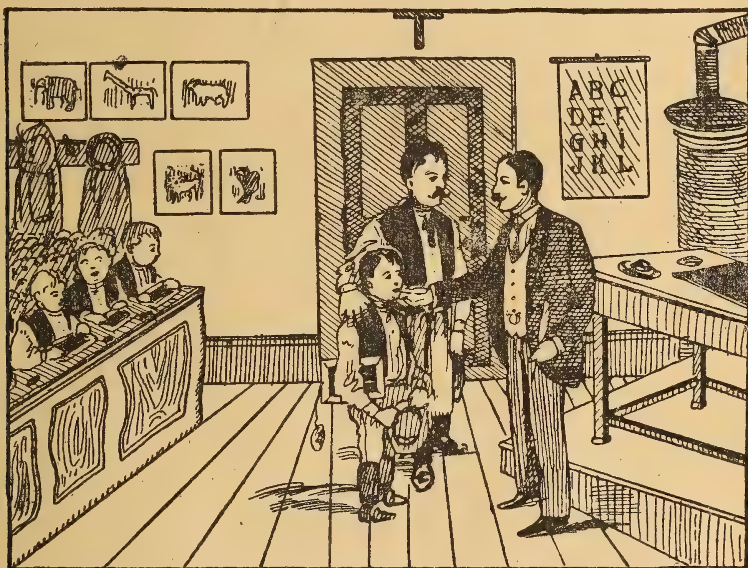
u-tán ki-de-rül az ég, a hold éj-jel vi-lá-gít. a ma-da-rak er-dős vi-dé-ken tar-tóz-kod-nak. dél-ben ha-ran-goz-nak. a pap is-ten i-gé-it hir-de-ti.

az én	*tol-lam,*	*ma-da-ram,*	*ru-hám,*	*bun-dám,*
a te	*tol-lad*	*. . . ?*	*. . . ?*	*. . . ?*
az ő	*tol-la*	*. . . ?*	*. . . ?*	*. . . ?*

ma†ár	o-d-b
bun†a	d-o-h-l
bod†ár	d-a-m-r-á

a kis andrás.

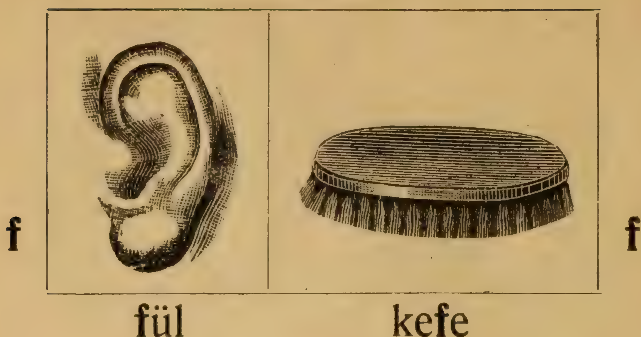
már hét éves volt a kis andrás, de még nem tudott sem írni, sem olvasni. mindig kérte édes apját, írassa be őt az iskolába, végre elvezette őt apja az iskolába. a

tanító úr beírta az uj tanulót és azóta andrás rendesen járt az iskolába; megtanult írni, olvasni, imádkozni és énekelni.

boldog az, a ki tanulhat,
a ki iskolába járhat.
istent áldom és imádom,
az iskola boldogságom.

24.

f fül kefe f

f, fül, ke-fe, füst, fürj, fű

fi-u, fér-fi, far-kas, fé-lénk, fő,

fog, fut, főz, fe-ri, fé-sű, fo-kos,

a fű zöld, a fal fe-hér, a tin-ta fe-ke-te,

a fa-li táb-la fá-ból van, a te-hén döf.

f

f, fel, fej, fül, ke-fe, fú-ró, fel-hő, für-dő, hárs-fa, fűz-fa, fü-le-mi-le, fő-ze-lék, fe-dél, fa-lu, fo-nal, fa-z-ék, ha-ra-pó-fo-gó, fu-vola, fel, le, fon, fúr, fa-rag, fest.

a far-kas or-dít. fe-ke-te föld-ben te-rem a jó bú-za. té-len fáz-nak az em-be-rek. a fü-le-mi-le é-nek-lő ma-dár. a hárs-fa vi-rá-ga il-la-tos. fe-ri állj fel! mondd meg fiam, mi-ből van a pad? a pad fá-ból van. hol nő a fa? a fa az er-dő-ben nő.

én fú-tok fo-nok fu-rok fa-ra-gok
ők fút-nak . . . ? . . . ? . . . ?

ke†e ü-f-l
far†as e f-j
fü†t h-e-f-l-ő

feri és a farkasok.

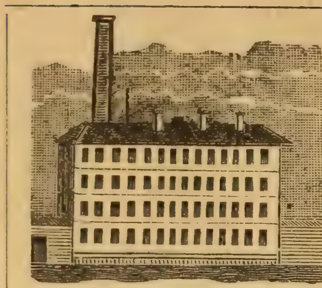
feri juhokat őrzött a mezőn, közel a faluhoz. — megrémítem az embereket — gondolta magában feri és elkiáltotta magát: farkasok, farkasok! emberek segítsetek!

oda futottak az emberek, de farkast sehol sem láttak. később valóban megjelent két farkas s feri ismét kiabált segítségért, de az emberek nem hittek neki s a farkasok több juhot megettek.

én mindig igazat mondok,
hazudni én sohsem fogok.

25.

gy   gy

gyár kígyó

gy, gyár, kí-gyó, hegy

völgy, gya-log-út, agy, ágy,

jegy, légy, meggy, e-gye-nes,

a gyer-mek sír, a tű he-gyes, a vaj lágy,

az ágy bú-tor, a méh mé-zet gyűjt.

gy

gy, egy, gyár, kígyó, gya-lu, gyer-mek, an-gyal, gyöngy, ma-gyar, a-gyag, gyom, bo-gyó, hagy-ma, mo-gyo-ró, gyö-kér, han-gya, gyöngy-vi-rág, rügy, tölgy, rongy, gyen-ge, e-rős, he-gyes, ke-gyes, lágy.

a gyer-me-ket az őr-angyal vé-di. a fű gyö-ke-re gyen-ge. a he-gyek közt völ-gyek van-nak. egy meg há-rom — az négy. a puska, a kard, az ágyú — fegy-ver-ne-mek. gyer-tek be gyer-me-kek!

én itt vagyok	*mi itt vagyunk*
te ott . . . ?	*ti ott . . . ?*
ő ott . . . ?	*ők ott . . . ?*

an†al	á†gy-r
ha†gya	ó í-k-gy
kígy†	ö gy-n-gy

györgy gazda és az eső.

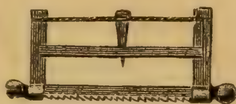
egy napon györgy gazda elment a városba. a mint haza felé igyekezett, az úton nagy eső kezdett ömleni s állandóan áztatta györgy gazdát. már zúgolódni kezdett isten ellen, de a mint betért az erdőbe, hirtelen egy rabló támadta

meg és fegyverével meg akarta őt lőni, hogy pénzét elvegye, de a puskapor nedves volt s így a fegyver nem lőtt ki: így mentette meg az eső györgy gazdát a biztos haláltól.

ekkor aztán így kiáltott fel: „kegyes uram istenem, te legjobban tudod, mikor kell esnie az esőnek, mikor nem, legyen meg mindig a te akaratod.“

26.

sz   sz

szem fürész

sz, szem, fü-rész, szán,
sze-kér, asz-tal, szék, ke-reszt,
lel-kész, is-me-szel, szín, szag,
a ró-ka ra-vasz, sok kéz ha-mar kész,
a ga-lamb sze-líd, a kí-gyó szi-szeg.

sz

sz, szó, ész, szem, fü-rész, ba-jusz, száj, szív, rész, szén, szarvas, sza-már, disz-nó, posz-tó, ősz, ta-vasz, sző-lő, szép, szé-les, hasz-nos, hosszú, rö-vid, szán-ni.

az er-de-i vi-rá-gok szé-pek. a fűz-fa hosszú le-ve-lű. sok lúd disz-nót győz. a mit ma meg-te-hetsz, ne ha-laszd hol-nap-ra! meg-áld-ja azt az is-ten, a ki az ár-vát szán-ja. az asz-talt az asz-ta-los ké-szí-ti. tisz-teld szü-le-i-det! a pa-pot lel-kész-nek is hív-ják.

én be-szé-lek, fü-ré-sze-lek, sza-la-dok
te be-szélsz, . . . ? . . . ?

füré†	e-sz-m
†ekér	á-sz-j
di†nó	é-ü-f-r-sz

a gyökér és a falevél.

a falevél egyszer így kezdett beszélni: a fa tőlem kapja szépségét, nálam van a fa ereje. erre a gyökér ezt válaszolta: a fa szépsége és ereje nem tőled van, hanem

tőlem. te ősszel lehúllasz, a telet nem is látod, s tavaszszal új leveleket kap a fa. de ha a gyökér pusztulna el, akkor nem volna sem fa, sem levél.

27.

cs   cs

csiga kulcs

cs, csi-ga, kulcs, csont

macs-ka, kecs-ke, pa-csir-ta,

fecs-ke, csőr, csip-ke, ka-lács.

az ács fa-rag, a szűcs bun-dát csi-nál,

a sza-kács főz. rá-más csiz-mám van.

cs

cs, csa-csi, csi-ga, kulcs, bá-csi, pi-pacs, hegy-csúcs, be-csü-let, csa-lán, ko-csi, ács, ko-vács, ka-la-pács, pe-csét, csen-gő, csi-kó.

a macs-ka kar-mol. az ács és a ko-vács mes-ter-em-be-rek. zöld ve-tés közt é-ne-kel a pa-csírta. a ta-kács vász-nat sző. a har-csa szé-les szá-ju hal. a ki-lincs a zár ré-sze. ka-rá-csony ün-ne-pén hó-do-lunk a cse-cse-mő jé-zus-nak. a pi-pacs pi-ros. a hegy-csúcs ma-gas. a le-ve-len pe-csét van. ki is-ten-ben bi-zik, az nem csa-lat-ko-zik.

én	*di-csé-rek*	*csen-ge-tek*	*fe-cse-gek*
te	*di-csérsz*	. . . ?	. . . ?
ő	*di-csér*	. . . ?	. . . ?

ku†cs	k-a-m-cs-a
†iga	á-a-k-l-cs
fe†ke	t-o-cs-n

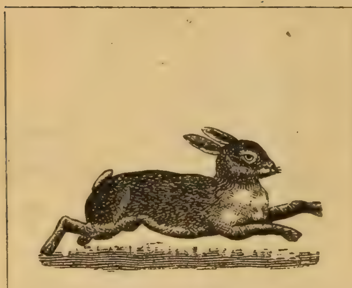
a macska és gazdája.

— mit simulsz hozzám, szólt hízelgő macskájához a gazda, tán nem tudom, hogy ezt a darabocska sültet érzed nálam?

— ó nem, édes gazdám — felel a macska, de te sem tartanál engem, ha egereid nem volnának.

28.

ny   ny

nyúl bárány

ny, nyúl, bá-rány, íny

a-rany, nyáj, kony-ha, nyár,
könyv, a-nya, le-ány, asszony,
a nyár me-leg, a nyúl gyor-san fut,
a kő ke-mény, a ma-dár szár-nyas ál-lat.

ny

ny, nyúl, bárány, íny, nyelv, nyak, je-ge-nye, nyár-fa, to-rony, szi-vár-vány, ve-cser-nye, ut-re-nye, ke-nyér, tá-nyér, ve-te-mény, nö-vény, mel-lény, e-nyém, ti-ed, ö-vé, hány? mennyi? ennyi, annyi né-hány.

a bá-rány le-gel. a kuny-hó a-la-csony. mun-ka u-tán é-des a nyu-ga-lom. a ki ko-rán kel, a-ra-nyat lel. a he-nyé-lő nem nyer jutalmat. a bur-go-nya a föld a-latt te-rem. a csont ke-mény. a to-rony te-te-jén ke-reszt van.

én ma	*irok*	*ol-va-sok*	*ta-nu-lok*
te tegnap	*irtál*	. . . ?	. . . ?
ő holnap	*irni fog*	. . . ?	. . , ?

kö†v
†úl
bárá†

ny-a-a
a-ny-k
o-o-t-r-ny

az őrangyal.

a kis manya jó leányka volt, nagyon szerette édes anyját. egy szép nyári napon édes anyja kiment a mezőre burgonyát gyüjteni; a kis manya akkor még aludt. mikor felébredt, első kérdése az volt: hol van édes anyám? a mezőn — mondták — s ekkor manya észrevétlenül kiosont a szobából a konyhába, innen pedig elszaladt a mezőre édes anyjához. útközben egy hídacskánál útját állotta egy kígyó; de ekkor hirtelen az őrangyal egy ifju képében megjelent mellette, elkergette a kígyót s átvezette manyát a hidon.

*

óh, te édes őrangyalkám,
szépen kérlek, vigyázz reám!
légy vezérem, hogy míg élek
mindig jó és jámbor legyek,
s holtom után vezess be
az istenhez mennyekbe!

29.

zs   zs

zsup darázs

zs, zsup, da-rázs, ró-zsa,

zsu-go-ri, zsi-rá-ló, rozs, rizs,

zsi-dó, dé-zsa, má-zsa, hor-zsol

a ró-zsa ked-ves vi-rág, a pá-zsit zöld,

a rozs-ke-nyér táp-lá-ló, a pa-rázs é-get.

zs

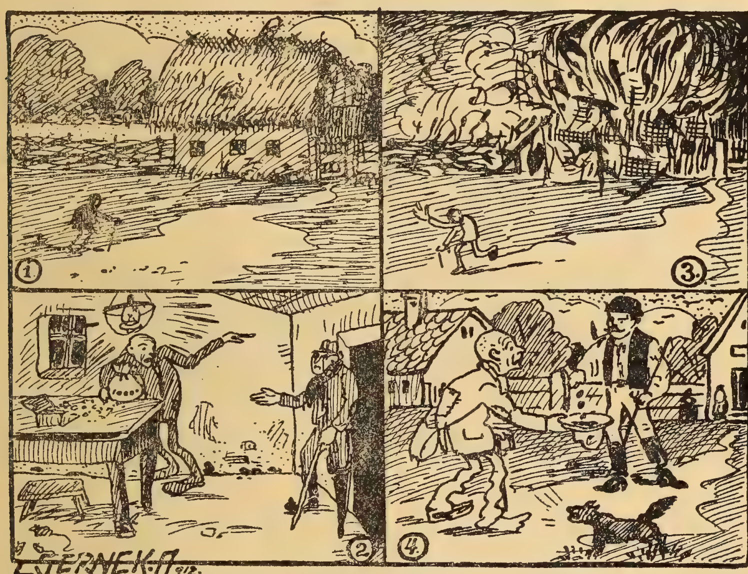
zs, zsup, zsák, da-rázs, zsir, zsi-nór, a-la-mizs-na, zseb, mo-zsár, mor-zsa, törzs, pa-rázs, mu-zsi-ka, zseb-ken-dő.

az a-ra-nyat nem fog-ja a rozs-da. a da-rázs od-vas fa-törzs-ben fész-kel. er-zsi, zsó-fi, zsu-zsi — le-ány-ne-vek. jó-zsi, zsi-ga, ga-zsi — fér-fi-ne-vek. a rizs jó föld-ben te-rem. sze-mes-nek áll a vi-lág, vak-nak az ala-mizsna.

mi	*ir-tunk*	*ol-vas-tunk*	*ta-nul-tunk*
ti	*ir-ta-tok*	. . . ?	. . . ?
ők	*ir-tak*	. . . ?	. . . ?

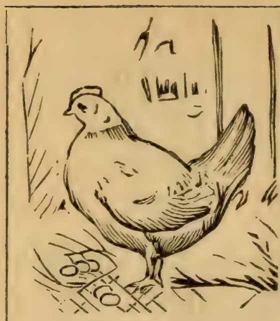
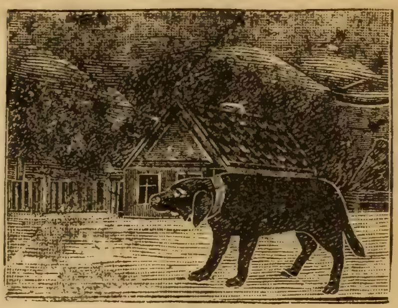
a zsugori.

zsupfedelü házban lakott egy öreg zsugori ember. uzsorából sok pénzt gyüjtött össze. magától is sajnálta az ételt, a szegényeknek meg soha sem adott alamizsnát. egy zsákban tartotta pénzét, egyszer nagy tűzvész

ütött ki. leégett a zsugori háza és elégett mindene. koldussá lett a zsugori. most már ő járt alamizsnát kérni és a jólelkü emberek megkönyörültek rajta. ekkor látta be a zsugori, hogy valóban nagy bün a *fösvénység*.

30.

ty   ty

tyúk kutya

ty, tyúk, ku-tya, ponty

poty-ka, kez-tyű, sar-kan-tyú,

kár-tya, hor-tyog, ko-pol-tyú,

a ku-tya u-gat, a-tyám néha hor-tyog,

bá-tyám-nak ku-tyá-ja van, a ponty hal.

ty

ty, tyúk, ku-tya, a-tya, bá-tya, pity-ke, hár-tya, kár-tya, gyer-tya, ko-pol-tyú, füty-kös, fá-tyol, pa-rittya, bás-tya, ke-tyeg, fü-työl, ku-ruttyol.

az ó-ra ketyeg. a tyúk ka-par. az é-gő gyer-tya vi-lá-gít. a ha-lak ko-pol-tyuk-kal lé-leg-ze-nek. a kár-tya pa-pir-ból van. atyám va-dász-ni ment. ma-gá-val vit-te va-dász-ku-tyá-ját is. a vá-rat bás-tya ve-szi kö-rül.

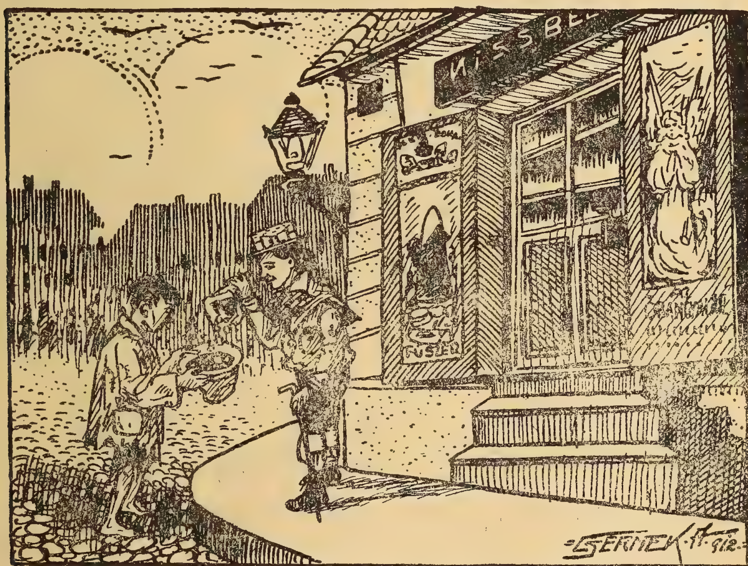
az én	*bá-tyám*	*a-tyám*	*a-nyám*
a te	*bá-tyád*	. . . ?	. . . ?
az ő	*báty-ja*	. . . ?	. . . ?

po†ka
ko†ty
ku†a

ú-ty-k
a-u-k-ty
a-b-ty-á

a kis matyi és az árva fiú.

a kis matyi egyszer tíz fillért kapott atyjától. azonnal a boltba futott, hogy cukrot vegyen magának. a bolt ajtaja előtt egy szegény árva fiut látott, a ki alamizsnát kért. matyi gondolja magában: elég lesz nekem öt fil-

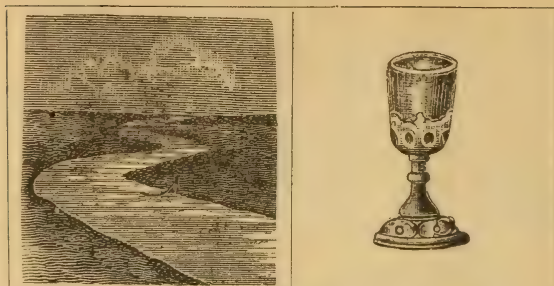

lérért is cukor, ötöt pedig odaadok a szegény árvának, kinek se atyja, se anyja. ugy is cselekedett; az öt fillért odaadta az árvának, sőt még a vett cukorból is adott neki; otthon aztán jutalmul még tíz fillért kapott matyi.

*

kinek az ég alatt már senkije sincsen
ne féljen, felfogja ügyét a jó isten.

31.

ly ly

folyó kehely

ly, fo-lyó, ke-hely, moly

puly-ka, hü-vely, ily, oly, mely,

fák-lya, i-bo-lya, göm-bö-lyű,

a ke-hely a-rany-ból van, a bi-valy bőg,

az i-bo-lya vi-rág, a moly kár-té-kony.

ly

ly, fo-lyó, ke-hely, súly, hely, galy, ki-rály, gó-lya, ba-goly, bi-valy, kály-ha, go-lyó, bog-lya, pe-hely, ge-reb-lye, mé-tely, gu-zsaly, ölyv, kon-koly, se-lyem, ten-gely, súlyos, göm-bö-lyű, he-lyez, se-gé-lyez.

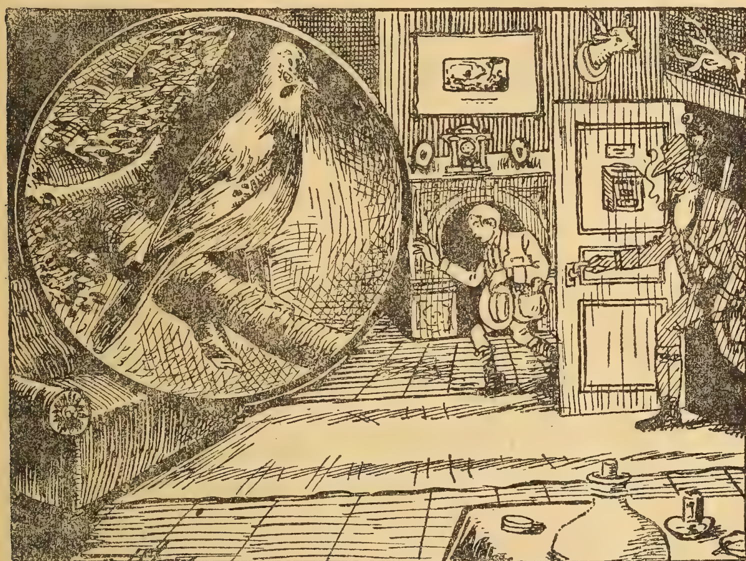
a fo-lyó fo-lyik. a gó-lya ke-le-pel. a ba-goly hu-hog. a pa-szuly hü-ve-lyes ve-te-mény. a gó-lya ván-dor madár. a se-lyem drá-ga szö-vet. a szi-vacs lyu-ka-csos. a zsá-lya gyógy-nö-vény. az e-gér lyuk-ban la-kik.

milyen? a fal fe-hér. a tábla ...? a pa-pir ...? a tin-ta ...?

folyt a-ó-g-ly
ketely o-a-b-g-ly
ibota h-á-k-ly-a

károly és a seregély.

a seregély tanulékony madár. könnyen megtanúl nótákat fütyűlni és szavakat kiejteni. ilyen kitanított seregélye volt egy mihály nevű öreg vadásznak. elnevezte matyinak. ha a vadász azt kérdezte: „matyi, hol vagy?“ a seregély hűségesen felelte: „itt vagyok“.

ez a madár nagyon megtetszett a szomszéd fiának károlynak. hogy a madarat láthassa, gyakran átment a vadászhoz. egyszer éppen akkor talált átmenni, mikor a vadász nem volt otthon. hirtelen megfogja a madarat, a zsebébe dugja s el akar osonni. e pillanatban a szobába lép a vadász. a mint károlyt meglátja, kedvezni akart a fiúnak s szokása szerint kérdezi: „matyi, hol vagy?“ — mire a madár a fiú zsebéből hangosan felelte: „itt vagyok“.

a vadász erre elvezette károlyt szüleihez, s elmondta nekik az esetet.

**„ne hidd, hogy a rosszat titokban teheted,
lát az isten, habár sötétben is teszed“.**

III.

1.

a, A, á, Á, v, V,

A türelem rózsát terem. Ádám volt az első ember. Végén csattan az ostor.

a, A, á, Á, v, V.

A mit magadnak nem kivánsz, másnak se tedd! Áldott az Atya országa! Vén ember tanácsa jobb, mint az ifju gáncsa. Vak tyúk is talál szemet. Vígasztald a szomorút! Árnyékáért becsülik a vén fát.

A mi tied, tedd el,
A másét ne vedd el!

A tanitó úr tanit.
A tanitó úr kérdez.
A tanitó úr ül.
A tanitó úr olvas.

A tanulók tanulnak.
A tanulók felel . . .
A tanulók áll . . . .
A tanulók ir . . . .

András gazda gyümölcsöse.

András gazdának gyönyörü gyümölcsös kertje volt. A mint egyszer egy téli napon kinézett a kertbe, észrevette, hogy a madarak egész csoportokban szállnak gyümölcsfáira. Azt gondolta, hogy a fák rügyeit csipdesik le, ezért a madarakat mind elűzte kertjéből.

A következő nyáron a gyümölcsösben nagyon elszaporodtak a hernyók. A gyümölcsöt csaknem mind megették. Volt olyan fa is, melyen még a leveleket is elpusztitották.

András gazda megértette ebből, hogy kár volt elűznie a madarakat. Vissza is édesgette azokat.

A következő évben igen jó termése lett András gazdának.

A tanterem.

Az iskola épületében van a tanterem. A tanterembe tanulni járunk. A tanterem falán képek függnek. A falban látom az ajtót és az ablakokat. Az ajtónak van ajtófele, sarka, forditója és zárja. Az ablak fából és üvegből van. Az iskolában a tanulok a padban ülnek. A padok előtt van a tanitó úr asztala.

A jó gyermek örömmel jár az iskolába és szorgalmasan tanul.

Arra kérünk szent Atyánk:
Áldásodat add reánk!
Világitsd meg értelmünket,
Vezess kegyelmeddel minket!

2.

o, O, ó, Ó, ö, Ö, ő, Ő,

Ottó olvas. Ödön ír. Óh, bárcsak jönne már a tavasz! Őszkor érik a gyümölcs. Okosabb enged.

o, O, ó, Ó, ö, Ö, ő, Ő.

Okos embert csak egyszer lehet megcsalni. Otthon parancsolj, másutt hallgas! Óraütéskor gondolj életed utolsó órájára! Öröm nyomán jár a szomorúság. Ördög nyelvén beszél, a ki káromkodik. Őrizkedjél a hizelgő embertől!

Őszi harmat, hideg eső,
Ősszel érik meg a szőlő.

A nap hosszú	*A napok hosszúak.*
Az éj rövid	*A . . . . rövidek.*
A napsugár forró	*A . . . . forrók.*
Az eper izletes	*A . . . . izletesek.*
A vetés sárga	*A . . . . sárgák.*
A búzavirág kék	*A . . . . kékek.*
A kasza éles	*A . . . . élesek.*

Okos felelet.

Ödönke míndig jól meggondolta azt, a mit mondani akart. Öcsse Ottó, a ki szintén jó tanuló volt, egyszer tréfából azt kérdezte tőle:

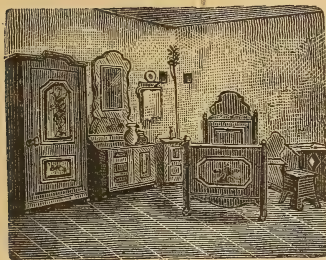
— Ödön te, hol van az Isten? Adok neked három almát, ha jól megfelelsz e kérdésre.

— Óh te okos, válaszolta Ödön, te csak három almát igérsz e kérdésért; én ötöt adok neked, ha megmondod, hol nincs Isten!

— Okosan feleltél, — mondotta a tanitó úr, a ki hallotta két tanitványa beszélgetését, — Isten mindenütt jelen van.

Ödönnek öt almát ajándékozott okos válaszáért a tanitó ur.

Otthonunk.

Az emberek szobákban laknak. A mi szobánkban laknak szüleim, testvéreim és én; ez a mi kedves *otthonunk*. A szobában vannak székek, lócák, asztalok, ágyak és szekrények; ezek a szobai vagy házi butorok. A lakószobában alszunk, eszünk, dolgozunk és játszunk. A mi szobánk nagy, világos és tiszta. Okos ember gyakran szellőzteti szobáját.

Otthon, az én jó szüleim és testvéreim körében, én mindig boldog vagyok, mert szeretem őket. Ők is szeretnek engem. Áldom is a jó mennyei Atyát, hogy ily kedves otthont adott nekem.

Aranyos kis otthonomat
Óh be nagyon szeretem!
Ott ringatott édes anyám.
Ott virult ki életem.

3.

c, C, cs, Cs, m, M,

Cigánytól szenet ne vegy!

Csodálatosak a gondviselés útai

Minden kezdet nehéz.

c, C, cs, Cs, m, M.

Cégér nélkül is elkél a jó bor. Csunya szokás a hazudozás. Munka után édes a pihenés. Mértékletesség legjobb örökség. Megtanit a szükség imádkozni.

Csárdás kis kalapot veszek,
Mellé rozmaringot teszek.

Mik?	***Mi?***
kocsik.	*kocsi.*
házak.	?
kertek.	?
falvak.	?
szavak.	?

Mást kinevetni — bűn.

Ment az utcán egy szegény öreg koldus. Megütötte lábát egy nagy kőbe és leesett. Meglátta ezt az ablakból Cenci és kinevette a szegény öreget. Csakhogy meglátta azt a Cenci mamája is és ezt mondotta fiának:

— Csunya és bűnös dolog másnak a baján örülni, vagy mást kinevetni! Csak ugy fognak szeretni szüleid, az emberek és a jó Isten, ha a szegények és öregek iránt mindig jószivű és tiszteletet tudó leszel.

A nyomorultakat veszni ne hagyjátok,
A mással közlött jó visszaszáll reátok!

Családunk.

A mi családunk feje édes *atyám*. Ő keresi meg nekünk a mindennapi kenyeret. *Anyám* süt, főz, varr nekünk és gondoz minket. Mindig hálás leszek jó szüleim iránt.

Vannak *testvéreim* is. Őket is szeretem.

Családunkhoz tartoznak atyámnak és anyámnak szülői is, az én *nagyszülőim*. Ők is szeretnek minket. Munka után sok szép mesét mondanak nekünk.

Cselédek is vannak házunkban. A cselédek segítenek szüleimnek, ezért én megbecsülöm őket.

Óh, mily szerencsés vagyok, hogy vannak szüleim, de nehéz az *árvának*, mert nincs szerető családi köre. Az árvát a mindenható mennyei Atya védi.

A mint szülőidet tiszteled,
Áldásukat úgy veszed!

4.

u, U, ú, Ú, ü, Ü, ű, Ű,

Ura légy szavadnak! Úgy élj, hogy mindenki szeressen! Üres hordó jobban kong.

u, U, ú, Ú, ü, Ü, ű, Ű.

Ujjaink sem egyformák. Úgy szeresd barátodat, mint testvéredet! Utas embernek nem nehéz a kenyér. Üstökén kell ragadni az alkalmat. Üres zsebbel ne menj a vásárra! Urunk, irgalmazz nekünk! Üdvözitsd Urunk a te népedet.

Urunk, Atyánk légy mi velünk,
Add, hogy jó gyermekek legyünk!

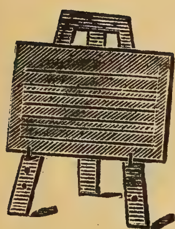
Milyen?	*A férfi erős.*	*A gyermek gyenge*
	A nagyapa öreg.	*Az unoka . . . .*
	A bárány szelid.	*A farkas . . . .*
	A sas nagy.	*A veréb . . . .*
	A hegy magas.	*A domb . . . .*

Csali mese.

Volt egyszer egy öreg juhász, annak sok-sok báránykája. Mikor megvénült, elhatározta, hogy ő bizony nem vesződik többé nyájával, hanem a vásárra hajtja és eladja. Úgy is tett, elhajtotta a nyájat, utközben az Ung vizéhez értek. Úgy ám, csakhogy az Ung nagyon széles. Akkor meg csak egy keskeny hid vezetett rajta keresztül. A juhász csak nagyon lassan tudja a sok báránykát áthajtani.

Majd ha valamennyit áthajtotta, én is akkor folytatom mesémet.

A nagy fali tábla.

A tanterem falán függ vagy háromlábu állványon van a nagy fali tábla. Az asztalos készíti fából. A tábla fekete szinű és négyszögalakú. Vörös festékkel van megvonalozva. Ugyan míért? Azért, hogy a tanuló tudja, meddig huzza a *krétát* betűirás közben.

A nagy fali táblán lehet írni, számolni és rajzolni. Ügyesen rajzol a táblán Udvari Miska, ő már a hatodik osztályt végzi.

— Csak rajta fiaim, így biztat minket a tanító ur, gyakoroljátok magatokat, ti is fogtok tudni szépen rajzolni.

A ki tanul s engedelmes,
Az ily gyermek nagyon kedves.

5.

n, N, ny, Ny, g, G, gy, Gy,

Ne bántsd a macskát! Nyugtával dicsérd a napot! Gond nem játék! Gyors kéz hamar kész.

n, N, ny, Ny, g, G, gy, Gy.

Nincs jobb, mint a jó egészség. Néma gyermeknek az anyja sem érti a szavát. Nem mind arany, a mi fénylik. Nyomorult, kinek nem elég a magáé. Gonosz hirnek sebes a szárnya. Gyalog járjon, a kinek lova nincs. Gyakran szellőztesd szobádat! Négy évszak van: tavasz, nyár, ősz, tél.

Nyári, meleg langyos eső,
Attól érik meg a szőlő.
Mikor az ősz megérkezik:
Akkor le is szüretelik.

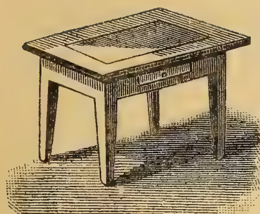
Milyen alaku? *Az ablak négyszögletes. A gyűrű . . . . A golyó . . . . A tégla . . . . A tű . . . A gyűszű . . . . A kő . . . A toll . . . A kötél . . .*

György gazda és fiai.

Gyakran figyelmeztette György gazda a fiait, hogy szeretetben és békességben éljenek. Nem hallgatták meg őt a fiuk, hanem állandóan veszekedtek, néha verekedtek is. Gondolt egyet György gazda, elővett egy seprőt és így szólt fiaihoz: „No csak fiuk törjétek betté ezt a seprőt!“ A fiúk próbálgatták, de egyik sem tudta eltörni az erősen összekötött seprőt. Az öreg ekkor szétkötötte a seprőt és aztán az egyes vesszőket könnyen széttördelte.

— No látjátok fiaim, — mondotta György gazda — ti is csak addig lesztek erősek, mig összetartásban, szeretetben fogtok élni, de ha veszekedni fogtok, bárki legyőz titeket!

Az asztal.

Az asztal bútor. Az asztal fából van. Az asztal színe különböző lehet. Az asztal részei: az asztal-tábla, a fiók és a négy lába. A fiók kihúzható. Az asztalt az asztalos készíti. Az asztalt írásnál, olvasásnál és evésnél használjuk.

A jó gyermek evés előtt és evés után imádkozik, és pedig:

evés előtt így:

Óh jer Atyánk, légy mi velünk
A mit adtál áldd meg, kérünk!
Amen.

evés után így:

A ki ételt, italt adott,
Annak neve legyen áldott!
Amen.

6.

e, E, é, É, i, I, j, J,

Ember nem lehet hiba nélkül.
Éva volt az első asszony. Igazat beszélj! Jó az Isten.

e, E, é, É, i, I, j, J.

Elég szép, a ki ép. Egy hamis pénz száz igazat elhajt. Isten, irgalmazz nekünk! Idővel érik a gyümölcs. Inkább vesszen életed, mintsem becsületed! Jó a tréfa, de nem mindig. Jobb kéz a balnak segítője. Jézus nagyon szerette a gyermekeket. Isten mindenütt jelen van.

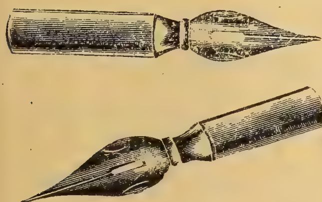
Esik eső karikára
A szomjas föld talajára,
Erdő, mező virúl tőle,
Áldás fakad majd belőle.

Milyen szinű?	*A tábla fekete.*	*A kréta . . . .*
	A fal	*A korom . . . .*
	A tinta	*A vér . . . .*
	Az ég	*Az arany . . . .*
	A hó	*Az ezüst . . . .*
	A tégla	*A szalma . . . .*

Józsi és a tehén.

A kert közelében legelt a tehén. Józsi, kinek őrizetére volt a tehén bizva, fölmászott egy körtefára és szakgatta a szebbnél-szebb körtéket. Ez alatt a tehén bement a kertbe és nagy kárt tett ott a káposztában. Józsi lejött a fáról és elkezdte verni a tehenet. A lármára eljött Józsi mamája és szigoruan megfenyítette őt. „Ejnye te rossz fiú, mondotta, mért bántod a tehenet? te vagy a hibás — és nem a tehén, mert nem vigyáztál reá“!

Irón. Irótoll. Irka.

A táblára krétával, a papirra *irónnal* írunk. Az irónt ceruzának is hivják. Maga az irón faköpenybe van beburkolva. Nagyon törékeny jószág. Én kimélem az irónt, mert nem adják ingyen.

Es mi az az *irótoll*? Ezelőtt jó régen igazán *tollal* írtak olyan tollal, a minő a liba szárnyában van. Jó éles késsel meghegyezték, a hegyét kissé berepesztették, aztán tintába mártották és úgy írtak vele.

Ma már nem libatollal írunk. Van már olyan írótollunk, mely rézből vagy más fémből van. Az ilyen írótollat a boltban vesszük.

Az irásra szánt papirt cérnával összevarrjuk s akkor kapjuk az *irkát* (irófüzet.)

Az én irkáim mindig tiszták. A tintát külön edényben, az irótollat egy dobozban tartom. Ezt megparancsolta a tanító úr is!

Ima tanulás előtt.

Atyánk add ránk áldásodat:
Add, hogy jól töltsük napodat
És ne legyünk itt hiában,
E szent célu iskolában!
Álld meg a mi lelkeinket,
Világitsd meg értelmünket!
Atyánk! add meg e kegyelmet,
Adj szorgalmat és figyelmet!

7.

h, H, k, K, z, Z, zs, Zs,

Három szinü a nemzeti lobogó.

Ki mint vet, úgy arat. Zápor-eső hamar múlik.

h, H, k, K, z, Z, zs, Zs.

Hasznos munkának nincs fáradsága. Ha adsz, adj jó szívvel! Hizelgő csak a hiu lelkeknél ér célt. Husvétkor Jézus Krisztus feltámadását ünnepeljük. Ki sokba fog, keveset végez. Kéz kezet mos. Keserű a tűrés, édes a gyümölcse. Zab hajtja a lovat, nem ostor. Zsákban macskát ne árulj!

Ki Istenben bizik,
Az nem csalatkozik.

Ki?

—tanit. —tanul. —szánt. —kaszál. —varr. —építi a házat. —fogja a halat. —késziti az asztalt.

Károly, a jámbor katona.

Háboruba mentek a katonák. Vitézül harcoltak a hazáért, Károly is katona volt. Mikor elment a csatába, magával vitte *imakönyvét* is. Zsebében hordozta azt min-

dig. Ha pihentek, Károly azonnal elővette imakönyvét és imádkozott.

Csata közben egy golyó leütötte Károlyt a lováról. Azt hitték, hogy meghalt. A golyó imakönyvébe fúródott. Az imakönyv megmentette a jámbor katona életét. Károly ezután még buzgóbban imádkozott.

Könyvem.

Ez az én első könyvem. Mikor először jöttem az iskolába, édes anyám vette ezt nekem a könyvkereskedőnél. Akkor még nem tudtam belőle olvasni. Most már tudok. Gyönyörű meséket és verseket tanultam meg e könyvemből.

A könyvnek van egy sarka, két táblája és sok lapja. A lapokon sorok, a sorokban betűk vannak.

Most már azt is tudom, hogyan készül a könyv. Azt a sok szép mesét és verset az *iró* leírta a papirra. A nyomdában a *betűszedő* ólombetűkből összerakta a szavakat és sorokat. Aztán laponkint szorosan egy táblába összekötötte azokat. E lapokat festékkel bekenték, papirt fektettek rá és egy géppel ugy *rányomták* a betűtábla képét. A papirlapokat a *könyvkötő* fűzte össze és kemény táblába kötötte. A könyvkereskedő már készen kapja a könyvet a nyomdától.

Ezt a könyvet ábécés könyvnek hivják. Ha ezt eltanulom, másat kapok.

Kis könyvem, jó barátom,
Veled szivesen játszom.
Olvasgatok belőled,
Jót tanulok tetőled.
Nem szakgatlak, nem téplek,
Megbecsüllek, kiméllek.

8.

s, S, sz, Sz, l, L, Ly,

Sohasem késő a megtérés.

Szép szó nem kerül pénzbe.

Lassan járj, tovább érsz!

s, S, sz, Sz, l, L, ly, Ly.

Sok szakács elsózza az ételt. Semmi haszon munka nélkül. Segíts magadon, az Isten is megsegít. Szegény ember szándékát boldog Isten bírja. Szent István volt az első magyar király. Szeresd és tiszteld szülőidet! Lassú víz partot mos. Legjobb a középút. Leggazdagabb, a ki semmit sem kíván. Lyukas ruhának tű az orvosa.

Szád szóljon igazságot,
Soha ne mondj hazugságot!

Az ajtó magas.	*A fal magasabb.*	*A ház legmagasabb.*
A folyosó széles.	*A szoba . . . .*	*Az udvar . . . .*
A könyv vastag.	*A deszka . . . .*	*A fal . . . . . .*
A pad hosszú.	*A szoba . . . . .*	*A ház . . . . . .*
Az udvar nagy.	*A kert . . . . .*	*A mező . . . . .*

Sándor és Laci.

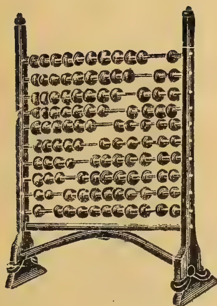
Sándor és Laci a kertben dolgoztak. Ugyancsak beleizzadtak a munkába, de azért jókedvvel folytatták. Munkaközben nagyon megszomjaztak.

Ekkor Sándor így szól Lacihoz: „Megyek én a kuthoz vizet inni. Jer te is!"

Laci figyelmeztette öccsét: „Ne igyál most, mert felhevült állapotban árt a hideg viz."

Sándor azonban nem hallgatott az okos szóra. Ivott, s erre oly beteg lett, hogy hónapokig feküdt az ágyban.

Számológép.

Mikor már a pálcikákon, babszemeken meg ujjainkon egy kicsit tudunk számolni, odaállunk a *számológép* mellé és annak golyóival számolunk.

A számológép részei: a rámája, talpa, sodronyai és golyói. A golyók a sodronyokra vannak felfűzve. A számológépnek tiz ily sodronya van. Minden sodronyon tíz golyó van.

A számológép rámáját, talpát és golyóit az asztalos készitette fából. A golyókat drótszálakra fűzte.

A számológép *taneszköz*.

Ima tanulás után.

Hála neked jó Istenünk,
Vigan lehet hazamennünk.
Munkánkat jól végezhettük,
Lelkeinket művelhettük.
Add, hogy a mi jót tanultunk,
Otthon is meglássék rajtunk.
Jó szülőink örömére,
Szent neved dicsőségére.

9.

p, P, r, R, b, B, d, D,

Szent Péter apostol volt. Restnek sok az ünnepe. Boldog az alázatos. Dolgozni nem szégyen.

p, P, r, R, b, B, d, D.

Pénz nem polyva. Pünkösdkor a Szentlélek leszállását ünnepeljük. Rend a lelke mindennek. Rossz gazdasszony, ki a ház körül dolgot nem talál. Ritka rózsa tövis nélkül. Budapest hazánk fővárosa. Botból nem lesz borotva. Dicsőség Jézus Krisztusnak! Drága konyha a patika. Dobbal nem lehet verebet fogni. Jézus Betlehemben született.

Bár kicsi a hangya,
De nagy a szorgalma.

Én rajzolok (valamit)	*Én rajzolom (a házat.)*
Te rajzolsz	*Te rajzolod*
Ő —	*Ő —*
Mi —	*Mi —*
Ti —	*Ti —*
Ők —	*Ők —*

Pórul járt munkások.

Reggel a gazdasszony mindig a kakas szavára kelt fel és felköltötte a munkásokat is.

— Bizony megöljük mi azt a kakast, mondották a munkások, — s akkor nem fog minket a gazdasszony oly korán költögetni.

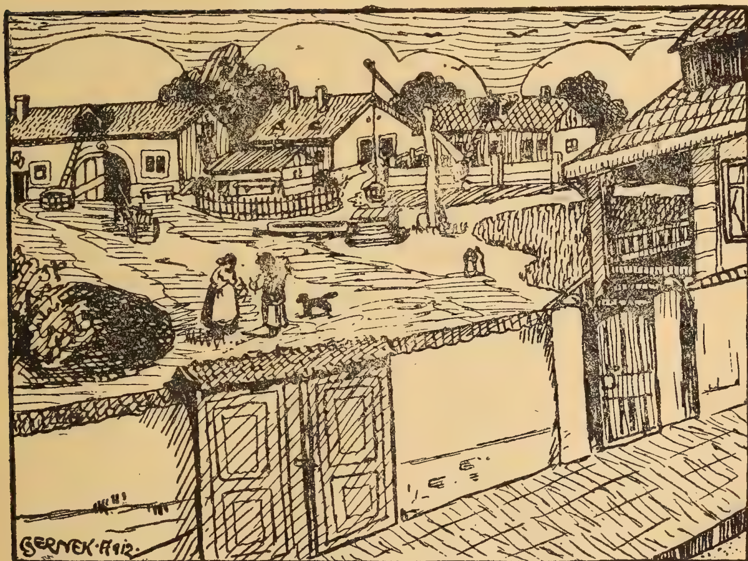
De még rosszabb lett ezután sorsuk, mert a gazdasszony félt attól, hogy elalszik s gyakran még korábban költötte fel a munkásokat, mint azelőtt.

Reggel kelek
Gazdag leszek

A ki korán kel,
Aranyat lel.

Kikiriki jó reggelt!
Mond a kakas, ha felkelt.
Emberek is keljetek
És ne restelkedjetek!

Az udvar.

A jó gazdát már udvaráról meg lehet ismerni, akár a jó gazdasszonyt a szobájáról. Rendes és tiszta udvara van a jó gazdának. Ilyen a mi udvarunk is. Magas

keritės veszi körül. A *kapu* nem áll nyitva-tárva. Nem is jár be a kóbor kutya udvarunkba.

Az udvar egyik oldalán el van keritve a baromfi-udvar. Mellette van a *baromfiól*. Külön áll a *sertésól*.

Az udvar másik oldalán van az *istálló*. Ennek egyik részében vannak a lovak, másikban az ökrök és tehenek.

Szekérszín is van a mi udvarunkon. Benne állanak a szekerek, szánok és ekék. A *fásszínben* tartják a fát.

Lakásunk közelében van a *kút*. A kútból merítjük a vizet. Nálunk a kút gondosan be van fedve, hogy bele ne essék valami.

Az udvar végében van a *csűr*. Ebben tartják a szénát, a sarjut és a lóherét. A csűr háta megett kezdődik a *gyümölcsös* és a *kert*..

10.

t, T, ty, Ty, f, F, x, X,

Többet ésszel, mint erővel. Fásult szív boldogságot nem érezhet. Tyuktojással gyúrják a tésztát.

t, T, ty, Ty, f, F, x, X.

Tanulj a hangyától! Tiszteld atyádat és anyádat! Zavaros a Tisza vize. Tyuk is kölessel álmodik. Tokaj hegyein hires bor terem. Farkasból nem lesz bárány. Fogd meg a tolvajt, különben ő fog meg téged! Fekete kézzel keresik a fehér kenyeret. Xerxes — perzsa király volt.

Fecske madár korán felkel,
Imádkozik minden reggel.
Fiai is megtanulják,
Az éneket együtt fujják.

Én kértem (valamit)	*Én kértem (a könyvet)*
Te kértél	*Te kérted*
Ő —	*Ő —*
Mi —	*Mi —*
Ti —	*Ti —*
Ők —	*Ők —*

Tanítás után.

Feri nagy örömmel jött haza az iskolából. Anyja kérdezte:

— Fiam, fiam, ugyan miért örülsz olyan nagyon?

— Tudtam a leckémet, megdicsért a tanító úr, válaszolta Feri.

Anyja örömében megcsókolta.

Feri ezután is jól tanult és sok örömet szerzett szüleinek.

Templom.

Ha egy faluhoz közeledünk, legelőbb a templom *tornyát* látjuk meg. Falunkban a templom a legmagasabb épület.

A templom *Isten háza*, mert ebben láthatatlanul maga az Úr Isten lakik.

A *pap* a templomban végzi az istentiszteletet, mialatt a hívek imádkoznak és énekelnek. A pap Isten szolgája és a hívek atyja. A jó keresztény tiszteli és szereti lelki atyját.

A templomba bemehet bárki, öreg és fiatal, gazdag és szegény, egészséges és beteg.

Imádkozni lehet bármely helyen, otthon, vagy a mezőn, a munkában vagy az útban, mégis az ima legméltóbb helye a templom.

A jó keresztény örömmel jár a templomba.

Templomba menvén, ne lármázz!
Nem szabad ott tréfálni;
Bizony, Istené az a ház,
Buzgón lépj hát be és ki!

IV. RÉSZ.

OLVASMÁNYOK.

1. Isten nevében.

Isten nevében kezdem el,
Ő segéljen kegyelmével.
Ha ő segit: mi sem nehéz,
Ha ő elhagy: erőnk elvész.
Ha kezdünk az ő nevében:
Áldott munkánk folyta s vége.

2. Hogy köszönsz?

Reggel:	*Jó reggelt!*
Nappal:	*Jó napot!*
Este:	*Jó estét!*
Bucsuzásnál:	*Isten áldja meg!*
Lelkiatyának:	*Dicsértessék az Úr Jézus Krisztus!*
Husvétkor:	*Krisztus feltámadt!*

3. Az istenfélő atya.

Egy atya korán reggel kiment a mezőre dolgozni. Vele ment fiacskája is. Szép tavaszi reggel volt. A fiú vidáman lépegetett atyja mellett.

Épen napkelte volt. Az atya leemelte kalapját. Az égre nézett és valamit beszélt magában.

A kis fiu csodálkozva nézte atyját. Aztán megkérdezte tőle: „Édesapám, miért vette le kalapját? S mit mondott magában?“

Az atya igy szólt: „Fiam, mikor a nap keltét látom, Istenre gondolok. Most is imádkoztam magamban. Ő teremtette a Napot és mindent, ami van. Ő tette ilyen széppé a világot. Szereted-e fiam, a jó Istent?“

A kis fiú így felelt: „Ó igen, édesapám, én nagyon szeretem a jó Istent.“ És könnyek csillogtak szemében.

A bölcsesség kezdete az Úr félelme.

4. Harangoznak.

(Játék).

A gyermekek felállnak a tanteremben és ugy tesznek, mintha a harang kötelébe kapaszkodnának. A bimbam üteme szerint a kötelen nagyokat rángatnak és éneklik:

Harangoznak délre, bim-bam, bim-bam,
Siessünk ebédre, bim-bam, bim-bam.

(Barna—Ujhelyi: Játékkönyve.)

5. Miből olvasol?

Én a könyvből olvasok. Te a faliolvasótábláról olvasol. Jancsi a feketetábláról olvas.

6. A kis tanuló.

Kicsiny voltam, most nagy vagyok,
Iskolába járogatok,
Anyám ölén nem ülök már,
Elrepülök, mint a madár.
Ha csöngetnek, ugrom, megyek.
Könyvem veszem, sapkát teszek.
Tanítómra hallgatok én,
Megtanulom minden leckém.
Tudom is ám, hogy engemet
Jó tanítóm ezért szeret.

7. Vonat.

(Játék.)

Egyik gyermek a vonatkísérő, a többi meg a vonat bizonyos alkotó részét helyettesíti. Igy lesz: gép, szerkocsi, ebédlőkocsi, kémény, kazán, kerekek, szén, olaj, gépész, hordár stb. stb.

A vonatvezető azt mondja:

Állítsuk össze hamar a vonatot, hogy Kanizsára mehessünk!

Azután egymás mögé állítja a vonat alkotó részeit, mindegyiket aszerint szólítva, amilyen alkotórész nevét kapja. Amikor össze vannak a részek kapcsolva, a vonatvezető kiáltja:

„Mehet!"

Erre a gyermekek megindulnak és ezt éneklik:

Megy a gőzös, megy a gőzös Kanizsára,
Kanizsai kanizsai állomásra;
Elől ül a masiniszta,
Ki a gőzöst ki a gőzöst igazítja.

Ha sokan vannak, lehet egyszerre két vonatot is indítani, sőt lehet a két vonat között egy kis versenyfutást is rögtönözni.

(Barna—Ujhelyi: Játékkönyve.)

8. Szentjános-bogár.

Világít a fűben
A szentjános-bogár,
Vigyázz a lábadra
Mert eltaposni kár.

Madár énekeljen,
Rózsa meg virítson,
A szentjános-bogár
Csak hadd világítson!

Pósa L.

9. Mire irsz?

Én a táblára irok. A táblára krétával irunk. Te a palatáblára irsz. A palatáblára palavesszővel irunk. Pali az irkába ir. Az irkába tollal vagy irónnal irunk.

10. Csali mese.

Hol volt, hol nem volt, hetedhét országon is túl volt egyszer egy ember. Egyszer az ember kiment a fiával szántani. Hát amint szántanak, egyszer csak így kiabál a fiú az apjának:

„Hallja kend, édesapám, találtam egy kulcsot."

„Kedves fiam, jó volna, ha találnánk hozzá egy ládát!"

Azzal tovább szántanak.

Kis vártatva felkiált a gyermek:

„Ehol-e, találtam egy ládát."

Akkor aztán kinyitották: hát, uramfia! mi volt benne? egy rövidfarkú egér.

Ha ennek az egérnek a farka hosszabb lett volna, akkor a mesém is tovább tartott volna.

11. Mikulás.

Csörgő láncom hátul táncol,
Én vagyok a Mikulás.
Szép ajándék, cukor, játék,
Van batyuban egy rakás.
Ha jók lesztek, itt van, nesztek,
Kerek alma, szép, piros,
Kesely lábú ló és bábu,
S virgács annak, aki rossz.

12. A tücsök és a hangya.

Nyár idején a tücsök semmit sem gyüjtött. Mikor eljött a hideg tél, nem volt mit ennie. Elment szomszédjához, a hangyához. Kérte, adjon neki kölcsön egy kis eleséget. Majd a jövő nyáron megfizeti neki kamatostul.

A hangya nem szívesen segít másokon. Megkérdezte hát a tücsöktől:

— És te nem gyüjtöttél nyáron?

— Nem ám, mert nem értem rá, — felelt a tücsök.

— Ugyan mi dolgod lehetett?

Éjjel-nappal muzsikáltam.

— No, ha nyáron muzsikáltál, most táncolhatsz.

Így szólt a hangya. A tücsök pedig megszégyenülve távozott.

Restnek felkopik az álla.

13. Hol ülsz?

Én a padban ülök. A tanító ur a széken ül. Pali a tábla előtt áll. Péter az udvaron jár. István a szekrényhez megy.

14. Körjáték.

(Játék.)

A kis leánykák összefogódzanak és kört alakítanak. Azután jobbra, vagy balra oldalt lépkednek. Egyik a kör közepén sürgölődik, a többi pedig az alábbi verset énekli:

Szedem szép rózsámat, kötöm bokrétámat
A fejemre tűzöm gyöngyös koszorúmat,
Erdő, erdő gilice: hallod, hallod picike,
Mondd meg édes nevedet, hogyan hínak tégedet.

Mikor aztán a dalt elénekelték, a középen álló kis leány odamegy valamelyik társához, azt a körben megforgatja s most kölcsönösen helyet cserélnek. A játék a fönt leirt módon folyik tovább.

15. A kakas meg a tyúk.

Volt egyszer egy szegény asszonynak egy kakasa meg egy tyúkja. A kakas meg a tyúk elmentek az erdőbe epret szedni. Megegyeztek, hogy ha epret találnak, megosztoznak rajta.

Az erdő szélén elváltak egymástól. Egyik ment jobbra, a másik balra.

A tyúk talált egy szem epret. Csip! felcsípte, megette.

Mikor összekerültek, kérdezi a kakas:

— No mit találtál?

— Egy szem epret.

— Hova tetted?

— Megettem.

A kakas megharagudott. Kivágta a tyúk begyét s megette a szem epret.

A tyúk nagy beteg lett. A kakas megsajnálta. Futott a vargához fonalért, hogy bevarrja a tyúk begyét.

— Hozzál előbb sörtét a disznótól! — mondta a varga.

Szaladt a kakas a disznóhoz.

Disznó így szólott: Hozzál zabot a cséplőtől!

Szaladt a kakas a cséplőhöz.

Cséplő azt mondta: Hozzál lepényt a gazdasszonytól!

Szaladt a kakas a gazdasszonyhoz.

Gazdasszony rákiáltott: Hozzál tejet a tehéntől!

Szaladt a kakas a tehénhez.

Tehén kívánta: Hozzál füvet a rétről!

Szaladt a kakas a rétre.

Rét azt mondta: Kérj rám esőt a jó Istentől!

A kakas kérte a jó Istent s a jó Isten adott esőt a rétre. Szaladt, szaladt a kakas nagy örömmel:

**Isten nekem esőt ád,
Esőt adom rétnek.
Rét nekem füvet ád,
Füvet a tehénnek.
Tehén nekem tejet ád,
Tejet az asszonynak.
Asszony nekem lepényt ád,
Lepényt a cséplőnek.
Cséplő nekem zabot ád,
Zabot a disznónak,**

Disznó nekem sörtét ád,
Sörtét a vargának.
Varga nekem fonalat ád, bevarrom a tyúk begyét.

Be is varrta. Ki is békültek. Újra jó barátok lettek.

16. A tyúk.

Van nekem egy kendermagos
Pettyegetett tyúkom.
Korán reggel, délben, este
Mindig van rá gondom.
Tyúkom mondja: koty-koty-koty,
Gazdasszonykám gondoskodj!
Ezt is mondja: kotkodács,
Minden napra egy tojás!
Kot-kot-kot-kot-kot-ko-dács!

(Gáspár Olvkv.)

17. A tyúk és a galamb.

A gazda megmosta a tiszta búzát. Kitette ponyván száradni az udvarra. A tyúk rárnent a ponyvára. Koty-koty-koty! kapargatott és eddegélt.

— Ugyan tyúk néni, mért kapargálsz? — Kérdi a galamb. Előtted a tiszta búza, csak enned kell.

— Kedves öcsém, megszoktam a *munkát*. — Felelte a tyúk. Munka nélkül nem esik jól az étel.

(Fáy A.)

18. Miből van?

A tábla fából van. A kályha vasból van. A könyv papirból van.

19. Nincs itthon a cica-mica . . .

(Játék.)

A gyermekek körben állnak, egyik belül áll, ez a cica, a többiek az egérkék. Ezek éneklik:

Nincs itthon a cica-mica, játszhatunk,
De ha megjön, akkor bizony szaladunk;
Rajta cin-cin legyen táncunk szapora,
De vigyázzunk meg ne fogjon a cica.

Annál az ütemnél: „Rajta, cin-cin!“ mindenki egy párt keres és azt átkarolva táncol. A cica is igyekszik egyet elkapni, akivel más nem táncol. Ez az egérke lesz az uj cica. Ha a páratlanul álló egérkének az ének tartama alatt sikerül a cica elől menekülnie, akkor beállhat ismét a körbe és a régi cica marad a kör közepén.

(Barna-Ujhelyi Játékkönyve.)

20. A két cica meg a hamis gyerek.

Egyszer két kis fehér cica
Kinn az utcán sétál vala,
S amint illik pajtásoknak,
Mulatoznak, játszadoznak.
Hát im, egyszer csak feléjek
Futni kezd egy hamis gyerek,
Hogy kergesse, megfoghassa,
Haza vigye, nyávogtassa.
Már előre nagyot kacag:
No hiszen, lesz most hadd el hadd!

A két fehér cica fut,
De a gyerek jobban tud,
„Csunya dolog.
Mindjárt megfog“!
Szomorún az egyik így szól,
De a másik jobbat gondol:
„Fussunk ama gödör felé,
Hadd essék a gonosz belé!
Amig fölkél, tovább állunk,
Őkemének fittyet hányunk!“

Amint mondák, úgy is lett.
A gyermeknek megesett,
Kapott, mit nem keresett,
Leesett, beesett,
Be a gödör fenekére,
Megindult az orra vére.
Sírt-rítt, ahogy száján kifért.
Föl nem venném száz forintért!
A két cica ezalatt
Hahotával elszaladt.

(Gyulai Pál.)

21. Ki késziti?

Az asztalt az asztalos késziti. A ruhát a szabó varrja. A cipőt a csizmadia késziti. A falat a kőműves épiti.

22. Miből lesz a kalácska?

Miből lesz a kalácska?
— Búzácskából.
S a búzácska?
— Úgy kél ki a barázdából.
Eke vasa eltemeti,
Lanyha eső költögeti.
Nap sugára feltámasztja,
Lábát kasza elvagdossa.
Ló a szérűn megrugdossa,
Két kemény kő összezúzza.

(Szász K.)

23. Ne légy irigy!

Nagy húsdarabot talált a Bodri kutya. Szájába vette azt és a pallón keresztül a folyó túlsó oldalára akarta átvinni, hogy ott nyugodtan elfogyassza.

A pallóról lenézett a folyóba és a víz tükrében meglátta önmagát, szájában a húsdarabbal.

Megirigyelte a vízben levő kutyától a húsdarabot, elkezdett reá ugatni. De megjárt, mert a húsdarab kiesett szájából s a víz hamar elkapta azt.

24. A test részei.

Fejemen *van két szemem, két fülem, egy szám és egy orrom.*

A törzsön *van: két vállam, mellem, hátam, két oldalam és két csipőm.*

Végtagjaim*: két kezem és két lábam.*

25. A szem.

Szemeinkkel látunk. A vak nem lát. A szemet őrizni és ápolni kell. A por és füst árt a szemnek. Nem szabad homályban vagy erős világosságban olvasni.

Olvasás közben a könyvet ne tartsuk nagyon közel szemünkhöz!

26. Miért járnak a nyulak mezitláb?

Valamikor régen azt határozták a nyulak, hogy ők bizony nem járnak mezítláb. El is küldték a legokosabb nyúl úrfit egy csizmadia-mesterhez tanulni. Mikor már jól értette a dolgát, hazament és minden nyúlnak, kicsinek, nagynak varrt lábbelit. Kinek sárga, kinek piros cipőt, kinek sarkantyús csizmát.

Nagy lett az öröm a nyúlak országában. Örömükben táncra perdültek. A rigó fütyűlte nekik a nótát. Amint táncolnak, vigadnak, elkiáltja magát az egyik:

— Jön a vadász!

Nosza, vége lett a nagy mulatságnak. Ahányan voltak, annyifelé szaladtak, azaz csak szaladtak volna, mert a csizmában, cipőben sehogysem ment a dolog, mindegyre orra buktak.

— Nem nekünk való ez, mondta az öreg nyúl és lerántotta a csizmáját. A többi sem mondatta magának kétszer. Került-fordult, valamennyien mezítláb futottak árkon-bokron s bújtak bozótba, berekbe. Azóta mindig mezítláb járnak és nem kivánnak sem cipőt, sem sarkantyús csizmát.

27. Milyen ruhád van?

I. (Fiuknál:)

Alsó ruhám: *az ing és az alsó nadrág.*
Felső ruhám: *kabát, mellény, nadrág.*
Fejemet *a kalap,* ***lábaimat*** *a cipő takarja.*

II. (Leányoknál:)

Alsó ruhám: *az ing és az alsó szoknya.*
Felső ruhám: *a derék, szoknya és kötény.*
Fejemet *a fejkendő,* ***lábaimat*** *a cipő takarja.*

28. Az atya és fiai.

Az atya gyakran intette fiait, hogy szeretetben éljenek. De szavainak kevés eredménye volt.

Egy alkalommal nyírfa seprőt hozatott s így szólt fiaihoz:

— Törjétek ketté ezt a seprőt!

A legidősebb kezdte a próbát, de nem tudta a seprőt ketté törni. Utána siker nélkül próbálkozott a többi fiu is.

Ekkor az atya kezébe vette a seprőt, szétoldotta azt, egyenkint könnyen széttördelte a vesszőket s aztán így szólt:

— Ha békességben fogtok élni, senki sem mer veletek kikezdeni, de ha civakodni fogtok, leggyöngébb ellenségetek is könnyen legyőz titeket.

29. Kik vannak otthon?

Otthon vannak: apám, anyám, testvéreim, a cseléd és a kocsis.

30. A két csikó.

Gyí te, Fakó, gyí te Szürke!
Gyí két lovam fussatok!
Hej, be áldott két csikó ez,
Egyik sem kér abrakot.

(Petőfi S.)

31. Jaj, jaj!

Micsoda nagy sírás-rívás hallatszik a konyhából?

A nagyszakálas kecske bement a pitvarba, onnan a konyhába, ahonnan Béni úrfi jajgatása hallatszott.

A kecske nézett, nézett, sokáig nézett, aztán lassan visszaballagott.

A tyúkok, a libák, a galambok, a pulykák körülfogták.

— Mit láttál a konyhában? — kérdezte a Sajó.

— Láttam egy nagy, nagy dézsát — felel a kecske.

— Mi volt a dézsában?

— Friss víz.

— Mi volt a vízben?

— Béni úrfi ült a vízben.

— Miért ült ott?

— Mert az édes anyja ültette bele.

— Mit csinált Béni?

— Sivalkodott.

— Miért sivalkodott?

— Mert nem szeret fürödni.

A kecske többet nem tudott mondani.

Egy öreg tyúk, ki nagyon fél a viztől, azt mondta:

— Nem csodálom, ha sivalkodik. A víz csak a kacsáknak, meg a pulykáknak való. Én sohasem eresztem a csibéket a vizbe.

Egy kacsa így szólt:

— Hogy lehet a víztől félni? Nincs jobb, mint a friss vízben lubickolni, bukdácsolni.

A Sajó közbeszólt:

— Az ember nem tyúk, nem is kacsa. De azért minden embernek meg kell fürödnie, épen úgy, mint minden komondornak is. Ezt Béni még nem tudja, mert még nagyon kicsi. Ha nagyobb lesz, majd megokosodik.

(Herczeg Ferencz.)

32. Mit csinálsz otthon reggel?

Reggel felkelek, megmosdom és felöltözködöm. Azután imádkozom. Megeszem a reggelit, azt megköszönöm szüleimnek és azután felmondom nekik a leckét. Az iskolai csengő szavára elbúcsúzom szüleimtől és az iskolába megyek tanulni.

33. Reggeli imádság.

Jó Istenem felébredtem,
Te őrködtél én felettem.
Köszönöm, hogy megtartottál,
Hogy felettem virrasztottál.

Óvj meg ma is szent kezeddel!
Szent kezedből ne eressz el!
Vedd oda mind, a ki szeret,
Óh hallgasd meg kérésemet.

(Pósa L.)

34. Labda-iskola.

(Játék.)

A játékhoz középnagyságú bőr vagy ugyanakkora üres gummilabda használható. A labdaelkapás előtt különféle mozgásokat kell végezni és a következő sorrendben gyakorolni:

1. A falra dobott labdát elkapni.
2. Az elkapás előtt egyet tapsolni.
3. Páros kézzel a térdekre ütni.
4. Az arcot megcírógatni (mosdani).
5. A hajat megsimítgatni (fésülködni).
6. Térdelő mozdulatot tenni (imádkozni.)
7. Egyik kezet a másik körül forgatni (motólálni).
8. A törzset előre hajlítani (tisztelegni).
9. A törzset kissé hátra hajlítani (mennybe nézni).
10. Egy egész fordulatot tenni.

Ha valamelyik gyermek a labdát elejti, félreáll s vár addig, mig ismét reá kerül a sor, akkor aztán ott folytatja, ahol a játékot az imént elhagyta. Győztes az lesz, aki legelőször végezte el a fokozatokat, tehát aki legelőször járta ki az iskolát. (Barna—Ujhelyi: Játékkönyve.)

35. Mit csinálsz otthon nappal?

Hazamegyek az iskolából, köszönök szüleimnek s elmondom, hogy mit tanultam az iskolában. Ha megengedik, akkor játszom testvéreimmel. Néha ringatom kis testvéremet. Szép időben kiviszem a napra és vigyázok rá, hogy le ne essék. Ebéd és vacsora előtt segítek az asztalteritésnél. Atyám gyakran kivisz a kertbe vagy a mezőre. Van nekem kis ásóm és kis kapám, azokkal tudok dolgozni. Munka után édes a pihenés.

36. Naphivogató.

Süss ki, süss ki,
Süss napocska,
Isten tányérkája!
Tejet, vajat adok.
Süss ki meleg,
Bujj el hideg!

Süss ki meleg
Bujj el hideg!
Ma szitálok,
Holnap sütök,
Majd egy darab
Cipót küldök.

(Népvers.)

37. A kecske.

Hol volt, hol nem volt, volt a világon egy ember, annak volt két fia meg egy kecskéje. Azt mondja egy reggel az ember a nagyobbik fiának:

„Hajtsd ki fiam, ezt a kecskét a bokáig érő vízbe, meg a térdig érő fűbe legelni.“

A fiú kihajtotta a kecskét a bokáig érő vízbe, meg a térdig érő fűbe. Este, mikor hazamentek, kérdi az ember a kecskétől:

„Ettél-e, ittál-e édes kecském?“

A kecske ezt mondta:

„Se nem ittam, se nem ettem,
Éhen, szomjan majd elvesztem“.

Másnap megint kiküldi az ember a kisebbik fiát is a kecskével. De most már maga is utána ment s távolról megnézte, hová hajtja a fiú a kecskét. Mikor este a fiú hazahajtotta a kecskét, megint kérdi az ember:

„Ettél-e, ittál-e édes kecském?“

A kecske újra azt mondta:

„Se nem ittam, se nem ettem,
Éhen, szomjan majd elvesztem.“

Azt mondja erre az ember:

„Tegnap is így tettél,
Tegnap is hazudtál;
Most lakolj meg érte,
A miért hazudtál.“

Azzal megfogta a kecskét s le akarta vágni. De a kecske elszaladt s bebújt a kis nyúl házába.

Hazament a kis nyúl. Látta, hogy valaki van a házában, de nem mert bemenni, csak kivülről kérdezte; „Ki van a házamban?“

A kecske kikiáltott:

„Én vagyok, én vagyok,
Üzött; vágott vadkecske,
Dübü, dübü lábammal,
Majd megdöflek szarvammal.“

Megijedt a kis nyúl, elszaladt a farkasért, hogy kergesse ki a kecskét.

Odamegy a farkas a kis nyúl házához. Hallja mit mond a kecske. Megijed ő is, szaladnak a medvéért. Oda megy a medve. Hallja ő is a kecskét. Elfogta a félelem, hívja a többit, hogy szaladjanak onnan.

Szaladnak, szaladnak, egyszer rátalálnak a tövises disznóra.

„Hová szaladtok medve koma?“ kérdi a tövises disznó.

„Jaj! szaladunk; szaladj te is, ördög van a kis nyúl házában!“

„Nem szaladok én. Gyertek vissza, hátha ki tudnám onnét riasztani!“

Erre se kérdett, se hallott, odament a kis nyúl házához s behengergőzött az ajtón. Odabenn meg a tövísével összeszurkálta a kecskét. Ez sem vette tréfára a dolgot s kiszaladt a kis nyúl házából. Kinn aztán mingyárt megismerte őt a medve is, a farkas is. Megfogták széjjeltépték és megették. Ha meg nem ették volna, most is több lenne egy kecskével.

38. Mit csinálsz otthon este?

Este térdenállva imádkozom. Hálát adok a jó Istennek azért, hogy megőrizett minket azon a napon. Lefekvés előtt rendesen félreteszem ruháimat és jó éjszakát kivánok szüleimnek és testvéreimnek.

39. Esti ima.

Én Istenem, jó Istenem
Becsukódik már a szemem.
De a tied nyitva, Atyám!
A mig alszom, vigyázz reám!

Vigyázz kedves szüleimre,
Meg az én jó testvérimre.
Mikor a nap ujra felkel,
Csókolhassuk egymást reggel.

(Pósa L.)

40. Bölcső-dal.

1.

Csendesen, csendesen,
Haja-haja, kedvesem!
Aki nem sír, nem kiáltoz,
Annak angyal kis kertet hoz;
Lesz benne egy szép, de szép fa,
Minden ágán arany alma.

2.

Hát még mi lesz? mi bizony!
Ha nem sírsz, hát megmondom:
Kis fészek, meg kis madárka,
Kék a lába, zöld a szárnya,
S azt énekli csengő hangon:
Aludjál el, szép galambom!

3.

S a gyermek, ki hallja épen,
A szemét behunyja szépen.
Elalszik az énekszóra
S álmodik majd szépet róla.
Úgy lesz, úgy lesz, úgy bizony,
Haja, haja galambom!

(Gyulai Pál.)

41. A mi házunk.

A mi házunk fából épült. Van benne két szoba, egy konyha és egy kamara. A szobákban butorok vannak. Az egyik szobában alszunk, a másikban étkezünk. A konyhában főz édesanyám. Naponkint kitakarítjuk és szellőztetjük házunkat, mert a kihasznált, füstös és poros levegő árt az egészségnek.

42. Szülőház.

Virágos domb tetőn
Van egy szép palota,
Ezüst a födele
Arany az ablaka.

Mégis csak szebb nekem
Az a nádvityilló!
Kicsi ablakában
Piros rózsabimbó.

Egy jó öreg asszony
Fiát — oda várja —
Megyek édes anyám,
Megyek nemsokára!

(Pósa L.)

43. A mi udvarunk.

A mi udvarunk deszkakerítéssel van körülvéve. Az udvar közepén van a kút, mellette a vályu, melyből az állatok vizet isznak. Az udvar szélén látjuk az istállót. A tehenek, ökrök és lovak az istállóban laknak. Az istálló mellett van az ól, melybe a sertéseket zárják be. A tyukok, kacsák és libák kisebb ólakban laknak. A mi udvarunk tágas és tiszta.

44. Icinyke picinyke.

(Népmese.)

Volt egyszer egy icinyke-picinyke asszony. Ennek az asszonykának volt egy icinyke-picinyke tehénkéje.

Az icinyke-picinyke asszony megfejte az icinyke-picinyke tehénkét. A tejet beleszűrte egy icinyke-picinyke tejesfazékba.

Aztán bezárta az icinyke-picinyke házat és kihajtotta az icinyke-picinyke tehénkét a legelőre.

Mikor hazajött, elővette a tejesfazekat. Enni akart belőle, de egy csepp tej se volt benne.

Keresi az icinyke-picinyke asszony az icinyke-picinyke cicát. Az icinyke-picinyke cica ott lapult az asztal alatt. Még most is tejes volt a bajusza.

Felkapott az icinyke-picinyke asszony egy icinyke-picinyke botot, hogy elveri az icinyke-picinyke cicát.

Az icinyke-picinyke cica sem volt rest. Talán még most is szalad, ha meg nem állott.

Ha az icinyke-picinyke cica el nem szaladt volna, az én mesém is tovább tartott volna.

45. Saskergető.

(Játék.)

Hess el sas, sastollas !
Akkor vagy te hatalmas,
Ha galambot lophatsz.

Ne vidd fiát, ne vidd anyját,
Csak vidd el a rossz pásztorát
Üllőre, csattogóra.
Magas kősziklára. (Népköltés.)

A sas kergeti a galambokat. Ha valakit megfog, az lesz a sas.

46. Sovány étel.

Zsófi panaszkodott anyjának, hogy az étel nagyon sovány s letette a kanalat, ő bizony nem eszik. „Nem tehetek róla ! — felelt röviden édes anyja — most nem főzhetek mást, hanem vacsorára készítek valami jobbat.“

Délután elküldte Zsófit a szolgálóval a kertbe. A szolgáló burgonyát ásott. Zsófinak a burgonyát szednie kellett egész délután késő estig.

Este feladja anyja a vacsorát, Zsófi megkóstolja s mond: „No már ez egészen más étel ! ez jobb izü ám !“ Jóllakott belőle. Anyja csak nevette.

„Ez éppen az az étel — szólt. — melyet délben nem ettél meg; de most jobban esik s tudod-e miért? Délután szorgalmasan dolgoztál.“

47. A mi kertünk.

A mi kertünk utakkal több részre van felosztva. Az egyik részben sárgarépa, a másikban petrezselyem, a harmadikban saláta terem. Van kertünkben bab, borsó, retek és hagyma is. Az utak szélén virágok díszlenek. Legszebb virágaink a rózsa, tulipán, szegfü és liliom.

48. A kis kertész.

Udvaromon arany eke,
Fölszántom az udvart vele.
Tele vetem violával,
Rozmaringgal, tulipánnal.

Kristályvizzel öntözgetem,
Bokrétába kötözgetem.
Kinek adom? Senki másnak:
Az én édes jó anyámnak.

49. A növény.

A mag a földbe jut. Ott kicsirázik. A csirából nő ki a növény. A kis fa idővel nagy fává lesz. A fa rügyeket bocsát. A rügyek levelekké és virágokká fejlődnek. A virág gyümölccsé válik. A gyömölcs adja a magot.

50. Nyár.

Beköszöntött a meleg nyár,
Éget, forráz a napsugár.
De az égből langy eső hull
S a hervadt rét megint virúl.

Megáldja a dolgos kezet
S a munkásnak ad kenyeret.
Adj Istennek, ember, hálát
S köszönd meg a nyár áldását! (Gáspár J.)

51. A mi gyümölcsösünk.

A mi gyümölcsös kertünk drótkeritéssel van körülvéve. Van benne sok almafa, szilvafa, körtefa és diófa. A fákat édes atyám gondozza. Télben leszedi a fáról a hernyó fészket. Tavasszal lenyesegeti a száraz galyakat. A vad fácskákba nemes fák ágacskáit vagy szemeit oltja be. Ősszel leszedjük a gyümölcsöt. Éretlen gyümölcsöt nem eszem, mert beteggé teszi az embert.

52. Aratás.

Nyárban van az aratás. Akkor nagyon meleg van, az aratók csak ugy ízzadnak a munkában. Kévékbe kötik a termést és keresztekbe rakják. Este oly jól esik nekik a pihenés. Munka nélkül nem élhetünk.

53. Étel, ital.

Naponkint háromszor étkezünk. Legfontosabb ételünk a kenyér, a tej, hús, főzelék és gyümölcs.

Rendes ember csak annyit eszik, a mennyivel jóllakik. A ki többet eszik, beteg lesz.

Legjobb italunk a tiszta víz.

Kimelegedve nem szabad hideg vizet inni.

A bor és pálinka árt az egészségnek. A részeges ember szerencsétlen. Beteg testileg és lelkileg. Pénzét italra költi. Kis gyermekei is sirnak.

A megmaradt ételeket betakarjuk, hogy rá ne szálljon a por és a légy. A légy egyik helyről a másikra repül, rászáll a trágyára és más rothadó anyagra és azokról ártalmas dolgokat visz át az ételre.

54. A medve és a farkas.

(Népmese.)

— Jó reggelt kivánok, farkas koma!

— Nekem ugyan nem jó, medve koma! De azért fogadj Isten!

— Hát mi bajod?

— Benéztem a faluba. Fájt a fogam egy kis báránypecsenyére. De a kutya észrevett, megugatott. A gazda pedig baltájával úgy elpáholt, alig bírtam menekülni.

— Ejnye, ejnye! Már sokszor hallottam, milyen erős az ember. Csak találkoznám vele! Megmutatnám én, ki az erősebb?

— Jól van, medve koma! Gyere, üljünk ide a bokorba, az országút szélén. Mutatok én neked embert.

Várnak, várnak. Egyszer arra jön egy gyermek. Kérdi a medve:

— Ez az ember?

— Nem, ez csak lesz ember! — feleli a farkas.

Várnak, várnak. Arra ballag egy öreg koldus.

– Ez az ember?

— Nem, ez már volt ember.

Csak várnak tovább. Hát arra vágtat egy huszár. Oldalba böki a farkas a medvét.

— Ez már talpig ember. Hanem én elhordom az irhámat.

A medve kiáll az országutra, szemtől-szembe a huszárral. A huszár megállítja lovát. Előveszi pisztolyát s rálő a medvére. Az apró golyóktól a medve megrázkódik, de helyén marad.

A huszár nem veszi tréfára a dolgot. Kirántja fényes kardját. Innen és tul jól megszabdalja medve uramat. Fut a medve nagy véresen, fut amerre lát.

Medve és a farkas összetalálkoznak.

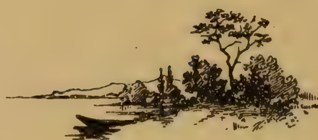
— Jaj, farkas koma! Sohasem láttam olyan erős állatot, mint az ember. Kurta botjából reám fújt. A hátam is borsódzott tőle. Aztán kirántotta fényes oldalbordáját. Úgy megpofozott, hogy szinte belehaltam.

55. Találós kérdések.

1. Ut-fut, minden házhoz befut. Mi az?
2. Künn is van, benn is van. Mi az?
3. Télen futkároz, nyáron hever. Mi az?
4. Néha susog néha zuhog
   A szemeddel még sem látod. Mi az?

56. Imádság.

Őre a világnak,
Jó Atyám, imádlak.
Bizva kelek, fekszem,
Megtartasz te engem!
Egész világ ott van
Ölelő karodban.
Akaratod nélkül
Egy hajszál sem görbül.
Őre a világnak,
Jó atyám. imádlak!

TARTALOM.

Dicsőség Istennek!